

KÖLTEMÉNYEK

PÁLFFY ISTVÁN

Geal Ystraw ^{mit}
m. hie. unnd'v ömester Melajong

PÁLFFY ISTVÁN

KÖLTEMÉNYEK.

SZÉKESFEHÉRVÁR,
CSITÁRI K. ÉS TÁRSA KÖNYVNYOMDÁJA
1913/5119.

Méltóságos

Fery Oszkár

m. kir. esendőr ezredes urának

*— a katonai érdemberezst, a schumburg-lippeii
hercegi háziérem II. osztályu díszkereszt tulaj-
donosa stb. stb. és a m. kir. VI. számu esendőr
kerület parancsnoka —*

háladata jelöl:

a szerző.

AZ AGITÁTOR.

— KÖLTŐI ELBESZÉLÉS. —

ELŐSZÓ.

Nem szól az én dalom festett képről, bábról,
Lehetetlenségről, vagy valótlaniságról :
Éltet adó élet, álmot adó álom,
Gyönyört adó gyönyör — ez az én világom.
A jelennek élek, szeretem a valót,
Meglátom a szépet, megtalálom a jót
S összeszedem sorba, ami itt-ott akad :
Ebből gyúrom össze én a dalaimat.

Nem tudok én irni —minek ezt tagadnom ? —
Szilaj szenvedéllyel egetverő hangon ;
Nem tudok én irni lehetetlenségről,
Rabláncokat hordó, sanyargatott népről.
Pedig nekem is fáj, ha elfog a bánat,
Pedig én is tudom szeretni hazámat,
Pedig én is érzem, ha megvagyunk verve —
Ez a gondolatom legyen eltemetve.

És ha mégis feltör keblemből egy sóhaj,
Nehéz, bántó panasz, reménytelen óhaj —
Nem képzelet szülte, valóság volt anyja,
Mi a fájó hangot a tollamra csalta.
Egyszer kunyhó mellett, másszor meg fa alatt,
Azután így tovább, ki tudja, hol fakadt ?
Le-lehenteredtem a füre, a rögre,
A szívem vérével mind ott gyúrtam össze.

Nem tanított engem... nem is hittem tanárt,
 De végig küzdöttem az élet iskolát
 Törekvés volt utam, kísérőm a bánat,
 Dal a nyugvó-helyem, ha lelkem elfáradt
 Ábránd volt a való, mikor letiportak,
 Álom volt az élet, ha ütöttek, dobtak.
 Édes volt a könny is, ha dalomtól fakadt,
 Gyönyör volt a kín is, ha szívemről szakadt.

Mikor a kenyér-harc megpihenni enged,
 Bejárom a mezőt, a ligetet, berket;
 El-eljárógatok, hol a nyomor fakad,
 Megdalolni való ottan mindig akad.
 Ezt is ott találtam. Bár nehéz a hangja,
 Megfigyelni való azért akad rajta.
 ... Szegény bukott hősöm, én megénekellek,
 De többet igazán nem tehetek érted.

AZ AGITÁTOR.

I.

Kis nádfüdeles ház, cifrán ki van verve,
 Gondozott az udvar, bevetve a kertje,
 Az udvaron gyöp van, a földet takarja,
 A kertben vetemény, mely az éleést adja,
 Köröskörüil pedig kerítéssel véve,
 Hogy idegen jószág ne térjen beléje.

Ki hallotta hírét Dömötör Tamásnak?
 Mert ő a gazdája ennek a kis háznak.
 Derék, dolgos ember, széles a két válla,
 Ha fárad se fáradt, a napi munkába.
 Keze alatt nő is, hizik is a telke,
 A jó Istennek is kedve telik benne.

Felesége is van. Áldott lelkü lélek
 (Sajnálám, ha őt is meg nem ismernétek.)
 No mert olyan asszony nem mindenütt terem.
 Mint ahogy én magam igen jól ösmerem.
 Szereti a dolgot, szereti az urát,
 Sohsem káromkodik, de sokszor mond imát.

Fiuk is van nekik, a kis Pali gyerek,
 Kicsi, mint az öklöm, csak pár éves lehet.
 Szép gömbölyü arcu, erős, egészséges

(Már amilyen lehet idejéhez képest.)
Még most tanul járni, beszéde se beszéd,
De már észrevenni rajt az apja esztét.

„Tedvesz időszapám, ud-e. ha nad jeszet:
Vesz netem ed jovat, aztán huszaj jeszet?
Szajtantyut isz cináj a cizmám szajtája,
Med tajdot isz vesz a Pajita számája.”
„Veszek, fiam, veszek“ — biztatja az apja, —
Aztán szeretettel összecsókolgatja.

Ilyen boldog volt a Dömötörék háza,
Még a rossz nyelvek se tudtak rosszat rája.
Hanem aztán egyszer megfordult a világ,
Pedig nem járt benne garabonciás diák,
Hanem benne járt egy cucilista vezér,
Aki sokat beszélt pállinkáér' pénzér'.

De hát nem beszélek össze tücsköt-bokrot,
Hanem sorban mondom, hogy történt, a dolgot.

Dömötör Tamásnak nevenapja van ma,
Megjött köszönteni a sógor, a koma.
„Éltesse az Isten egész házanépét,
Buzának. malacnak ne lássa szükségét,
Végezetül pedig egészséget adjon,
A nyavalya pedig pokolba' maradjon.

És ha a jó Isten általrántja talán
Ezen a mulandó árnyékvilág falán:
Mutassa meg néki az ő üdvösségét,
Aminek ne lelje a Mennyben se végét!“
„Köszönöm, köszönöm!“ — mondja Tamás
[gazda,
S csak azután köszön, hogy „az Isten hozta!“

„Már jöttünk magunk is, azaz iparkodtunk,
Hogy ezen a napon együtt vigadozzunk.“
No azután szépen az asztalhoz ültek
És hozott az asszony holmi főttet-sültet,
Egy kis bort is hozna, csakhogy nagy az ára,
Nem kerül abból a szegény asztalára.

Hanem a pálinka valamivel olcsóbb.
Hát avval tölti meg a porcellán kancsót,
S az asztalra teszi. „No igyanak sógor!
Tán ez is megjárja, ha már nincsen jó bor.“
„Meg meg sógorasszony; bár annyi akadna,
Hogy a szegény ember mindig kortyanthatna.“

Aztán iszogatnak, aztán eszegetnek,
Sokféle dologról el-elbeszélgetnek.
Hogy a szegény ember bizony sokat szenved,
Csoda, hogy elbirja a rengeteg terhet. —
A pálinka erős, felforralja a vért,
Panaszosra fordul a nyugalmas beszéd.

„Ugyan édes apjuk“ — így a házi asszony —
„E nagy napon azért bűt sohse fakasszon.
Él még a jó Isten, majd csak gondol reánk,
Amint adott eddig — ezután is csak ad,
De a Tamás gazda fölfortyanik erre:
„Tudod is te asszony! Minek kotyogsz bele?“

„Hogyha adott: hol van? Ha gondolt ránk:
[hogyan?
Kérges a tenyerem a napi dologban!
Verejtéket ver a homlokom, az arcom,
Hitvány barommódra küzdök kenyérharcon,
Mint az eke vasa elkopik a testem,
Mégse jut annyi, hogy jólakást ehessem!“

Kinyillik az ajtó, elhallgat a beszéd
 „Adjon az Uristen szerencsés jó estét!”
 Beköszön valaki, mire Tamás gazda:
 „Megadta nekünk is, a jó Isten hozta!”
 Egy ideig hallgat, aztán szól a nyelve:
 „Kerüljön már beljebb, része legyen benne.”

Az idegen ember tipeg-topog beljebb,
 És a háziasszony kínál neki helyet,
 Amaz megköszöni, és letelepülnek:
 „Amint látom — mondja itt most ünnepelnek?
 Mert a szegény népnek sohasincsén napja,
 Legfeljebb mikor a nevenapját tartja.”

Ümmöget a gazda, azután elmondja,
 Ma volna vagy mi, a Tamás nevenapját,
 Azt ünnepelnék meg, mivelhogy ő Tamás,
 Aztán faluhelyen ez már csak így szokás.
 „Tartsa meg az Isten ezt a szokásukat,
 Éltesse az Isten hát a Tamásokat!”

Igy mondott köszöntőt az érkezett vendég,
 Kefeseprő bajszát megtörülve elébb,
 Minek az a jele, nem hitelbe szólott,
 Szívesen lenyelne egy kis mindigmorgót.
 Tettek is elébe, kocintottak, ittak,
 S megindult a nyelvük, mint a malom: tik-tak.

„Tisztelt polgártársim, nem tudják, mért jöttem,
 De már csak elmondom, ha ide vetődtem.
 Régi nóta az már, verje meg a ragya,
 Hogy a szegény ember olyan, mint a kutya.
 Nem becsüli senki, ütik, verik, dobják,
 Az urak intézik a szegénynép dolgát.”

Beszélt még tovább is, hogy arra, meg erre,
 Cudar idők járnak a szegény emberre.
 Szóval hetet-havat összekevert habart,
 Hogy az az Uristen most veri a magyart.
 A végén oszt kisült, hogy nem jött más végett,
 Minthogy megváltja majd az emberiséget.

No hisz' lett tisztelet! Tamás ott tartotta.
 „Ezt vártam én régen! — lelkesülten mondta.
 A *megváltó* pedig persze örült ennek,
 Hogy a hálójába ilyen könnyen mennek.
 Ragyogott a szeme, mint a kigyó szeme,
 Dobogott a szive, alig fért meg benne.

Amikor csak tudott, gyűléseket tartott,
 Szidta a világot, legjobban a papot,
 A szolgabírókat, meg a csendőröket,
 Hogy ezek manapság a szegényre törnek.
 Így mételyezte meg a kis falu népét,
 Sokan meghallgatták maszlagos beszédét.

Aztán azt is mondta minden ünnepnapon,
 Hogy a szegény ember olyan, mint a barom.
 Huz-von egész hótig s a jutalma annyi,
 Hogy alig jut neki valamit harapni,
 Meg: hogy az Uristen nem igaz, hogy verhet,
 Végül, hogy a szegény nem bírja a terhet.

Mondom, hogy hallgatták, Tamás is hallgatta,
 Néha (uram bocsá) ümmögött is rajta.
 „Akárki lettlégyen, de okosan beszélt,
 Látszik a szavából, nem lopta az eszét.”
 S mohón megtanulta, mit a *tudós* mondott,
 Pedig kevés jót szólt — annál több bolondot.

Gyűlésekre mentek, a korcsmába jártak,
S neki estek mohón a rossz pálinkának,
Ugy megváltoztak mind egyes-egyedtől egyig,
Azt hitte az ember, nem ők voltak eddig,
A pálinka fogyott, a dolog meg maradt,
Az adósság felnőtt, a vagyon meg apadt.

Nem törődött Tamás a feleségével,
Sem a kis ártatlan Pali gyermekével.
Mit neki a dolog? Eleget vont eddig
S a kutya se kérte: mit dolgozotts mennyit?
Maholnap már ugyis elverik a papot
S felosztják közöttük az uri birtokot.

Ilyen élet mellett kinek volna kedve?
S hozzá még az asszonyt néha meg is verte
Csunya káromlásra nyílt, ha felnyílt szája,
Hogy az az Uristen nem tekint le rája.
Bizony nem tekintett. De ha látná magát,
Menten kitekerné kezét, lábát, nyakát.

A tisztelendő ur sokszor fedte őket:
„Meglátják még kendtek, hogy nem kapnak földet,
Se el nem verhetik maguktól a papot,
Se meg nem állítják az évet, a napot,
Hanem bünbe esnek, véghetetlen nagyba,
Halálos ágyon is megmaradnak abba.“

Nem használ Tamásnak ilyen okos beszéd,
Mert már a pálinka elvette az eszét.
Éjjel-nappal iszik, hogy vége se szakad,
S csakugy önti száján a bünös szavakat,
Ogyeleg az utcán, mint a kivert kutya,
Jobbra jár a lába, ha balra az utja.

Amint így ballagna, ha tudna, az utcán,
Mély gyűlölet nyoma ül eltorzult arcán,
Részeg fővel, lábbal kullog hol ott, hol itt,
S a templomba menő hivek közé botlik.
„Nézze meg az ember, már nem bir a lábam.“
Ilyen szókat dörmög, hogy föláll, magában.

Elborult szemeit meg-megerőlteti,
Az ájtatos népet sorra nézegeti.
„No lám, hogyan járnak ezek a templomot,
Egyéb dolguk hijján bámulják a papot.
Oh pap, oh pap, te a nép bolondítója,
Hogy bünöd az Isten soha le ne rója.“

„Ne szóljon szád Tamás, bünös lelked bánja,
Ha eltompult agyad a templomot bántja“
Igy dorgálja a pap, ki hozzája ére,
A templomba menvén épen a misére.
„Ne szóljon szád Tamás, szent az a hely amott,
A mindenség ura, az Uristen van ott.“

Bánk Dömötör Tamás föleszmél és hallgat,
De aztán a papra durva kacajt hallatt:
„Uristen? hahaha! . . . Kí mondja azt nekem?
Nem látott még Istent soha ez a két szem.
Pedig én hiszek ám, de csak azt, mit látok,
Már pedig Uristent *kigyelmed* se látott.“

Megbotránkozik az Istennek szolgálója,
Ott hagyja az embert és megy a dolgára.
Utközben hogy megy-megy, vissza-visszatekint:
„Bocsássa meg Isten, ember a büneid!“
Bánk Dömötör Tamás rá kacagva felel:
„Tied a bocsánat! Hogy ha nem köll, tedd el!“

Ilyen ember Tamás falu szegyenére,
 Gügyögő fiának nagy veszedelmére.
 Nem hallgat az soha semmi jó beszédre,
 Haragban áll vele egész falu népe.
 Haragszik a népre, haragszik a papra,
 De a koresmárosnak lelkét is oda'dja.

Természetes dolog, hogy csak úgy tengődik,
 Aki az ördöghöz barátul szegődik.
 Tamás is így állott; csak fogyott a kedve,
 S vele együtt fogyott jószága, meg telke.
 Mig egy borus reggel (pedig ezt nem várta)
 Megverték a dobot az apai házra.

Megverték a dobot Tamás udvarában,
 Fölrriad az asszony, ott benn a szobában,
 Kirohan az ajtón, csapzott haját tépve,
 Ilyen szókat kiált az összegyűlt népre:
 „Sehonnai bitang! Gyalázatos állat,
 Ki megszegyeníti ezt a tisztas házat!”

Elnémul a dobszó s az összegyűlt népek
 Félő sejtelemmel mind egymásra néznek,
 Mintha nem értenék az asszonynak szavát:
 Egymástól kérdezik; „Vajjon mit akar hát?
 Hiszen ugyanis tudjuk, hogy nem tréfa dolog,
 Dehát akkor minek pörgetik a dobot?”

Kikullog az ember — izeg-mozog bajsza —
 „Eredj be te asszony; én vagyok a gazda.
 Hadd verjék a dobot; egyebem úgy sincsen,
 Hadd pusztuljon ez is — verje meg az Isten!”
 S mintha megnyugtatóná az a szó, mit mondott:
 „Verje kend kisbíró, verje azt a dobot!”

Hát hisz a kisbíró verné is, mig verné,
 Csakhogy ám az asszony oda ugrik elé,
 S kikapja kezéből a dobverő nyelét,
 S nem a dobot veri, de a bíró fejét,
 Mire mosolyogtak az ott levő népek. —
 — Pedig, hej, de komoly az ilyen történet!

Tétlenül az asszonyt az ember se nézi,
 Hanem megmarkolja haját, amint éri,
 S mint valami állat a földre lecsapja,
 Ráadásul durván rug is egyet rajta,
 Közbe oesmány szóval szitkokat szór rája,
 Hogy az Isten hogyan verje meg vagy áldja.

A kis Pali gyerek (kicsi, mint az öklöm)
 Az udvaron járkál a giz-gazos földön,
 A fülébe hallik édes anyja jajja,
 Mint a gyerekféle, sirva fakad rajta,
 Az apjához szalad, megfogja a kezét:
 „Éd's apám ne bántsa anyámat, a szegényt.”

De a vadembernek nincsen szive, lelke,
 Kár neki az erő, telhetetlen benne,
 Kérheti a fia, jajgathat az asszony,
 Nincs szó, amely szíven szánalmat fakasszon.
 Tán agyon is verné, (kitellene tőle)
 Ha maga a bíró el nem venné tőle.

Ennek az esetnek úgy lett aztán vége,
 Lecsukták a Tamást börtön fenekére.
 Orditozott ott is, döngette az ajtót.
 „Csak maradj te belül, nagyon jó hely van ott!”
 Mondta az ősz bíró s csóválta a fejét:
 „Ilyen dolgot tenni; ná tette az esztét!”

II.

Tamásnak a házat elkótyavetyélték,
Potom áron kelt el, (amennyiért kérték)
Senki se vert rája, aki ígért, kapta,
Ilyen romlott házon ki az ördög kapna?
Az árára pedig hites elég akadt,
Hogy a Tamáséknak egy fillér se maradt.

A fölcsufolt asszony s a kis Pali gyerek.
Az öreg szülőkhöz visszatelepedett.
Egy darabig sirtak, siratták az embert,
De azután látták, bár sirnának tengert,
Akkor se könnyitne a bajukon senki.
Igy hát megnyugodtak, hogy így kellett lenni.

Ördög Tamás pedig (így hívták a népek),
Hogy a börtön ajtón a szabadba lépett,
Megint megátkozta a bírót, a papot,
Ha örökké élnek se lássanak napot,
(De minek írnam le, még amit elmondott,
Hisz az ocsmány szótól senki se lett boldog.)

Aztán megfogadta, ha száz évig él is,
Bírónak, meg papnak nem boesát meg mégis;
Hanem szembeszáll majd minden hatalommal:
Istennel, királylyal, ördöggel, pokollal.
És hogy érvényt tudjon szerezni szavának:
Főlesapott a lelkem — szociálistának.

Vörös nyakravalót kötött a nyakára,
(Hogy huznák föl vele az akasztófára)
Meghagyta a haját, lógott, mint a bunda,
Azt hinné az ember, nem ember, de birka.
Pálinkát meg ivott, amint tellett tőle,
Hogy jó cucilista vállalják majd belőle.

Aztán nyaka közé vette a világot,
Hogy szerte-szét szórja a *világosságot*.
Egy-egy falu táján néha meg is pihent
S *szép beszédet* tartott (*láttatok* vón, milyent!)
Lelkesültek rajta, hogy „így meg úgy, nohát,
Ez aztán megmondja mondanivalóját!”

Fülébe jutott ez a szolgabírónak,
Hogy egy *apostol* nem szab határt a szónak,
Hanem kedve szerint, amint csak jól esik,
Istennel, királylyal összepörlekedik,
S amellet gyülesez, ahol jónak tartja,
„Megnézzük az ipszét, ugyan milyen fajta.“

Maga mellé vevén egy-két csendőr legényt,
Azok is hogy *lássák* az *apostol* eszét . . .
Akarom mondani, hogy azok is *hallják*
S ha szükség lesz rája, hát fölmagasztalják.
Mivel ilyen bolond nem minden bokorba,
De uton-utfélen terem mint a gomba.

Hát a mi Tamásunk éppen arról beszélt,
Hogy milyen nyomorban nyomorog már a nép,
Még egy kis pálinka, mint a futó pára,
Még annyi sem kerül maholnap torkára,
Míg a király urak annyi pezsgőt isznak,
Hogyha mások innák, talán hótra hiznak.

Mondták a hallgatók — „Igaza van néki,
Csakhogy bolond ember, ha nekünk beszél,
Mert magunk is tudjuk, hogy így áll a világ,
Hanem beszélje ott, ahol még nem tudják.
„Jobb volna, ha kend is megfogná a dolgot,
Nem itten összehord minden bút, bolondot.“

„Nem úgy van emberek — így folytatja Tamás —
 Hanem ha beszélek, ne morogjon itt más,
 Én tudom mit tudok s meg is mondom: Azok,
 Akikről beszélek, egytől-egyig gazok! . . .“
 „Gaz ám a nagyapád! — így a szolgabíró —
 Mars le az asztalról akasztani való!

Megütődik Tamás az erélyes hangon,
 Nem tudja hirtelen: szóljon? vagy hallgasson?
 Elállott a szava. Most mittevő legyen
 Ennyi ember előtt, hogy ne érje székelyen?
 Valamit magában egyideig morgott,
 Aztán a szószékről hirtelen leugrott.

Leugrott a Tamás, megrugta a gyöpöt,
 Vitték a lábai csak úgy nyigett-nyögött,
 Nevették a népek — „No ez nagyon megjárt!“
 Hogy ez lesz a vége, tudták ők azt mindjárt.
 Így mondták egymásnak az okosabb vénnek:
 „Még minekünk darál ily bolond beszédet.“

Tamás, hogy megállott, homlokára bökött:
 „Ej hogy ha tudom ezt, el dehogyan is gyövk.
 Utánnam se gyönnék; de bolondot tettem,
 Hogy az inaimat úgy meg eregettem.“ —
 Aztán korcsnába ment, volt egy két fillére,
 Itta a *pálinkát* az ijedtségére.

Gondolkozott hosszan, hogy mittevő legyen?
 Hogyha így folytatja: megöli a székelyen.
 Vagy nem is a székelyen, de a szolgabíró,
 Hogy a szemgolyóját vájja ki a holló.
 Miköze van annak, ahhoz, mit ő csinál?
 Maradt volna otthon a kártyapaklinál.

Irt valami irást s Budapestre küldte,
 Melyben tudatta, hogy őt az isten küldte,
 Aki hivatva lesz valahára végre,
 Új világot hozni az emberiségre.
 Az irás végére oda bökte ezt is:
 „Mivel szükség lesz rá, küldjenek majd pénzt is.

Az egyesülethez odaért a levél,
 Gondolták ott róla, hogy okosan beszél,
 Különösen okos a levélnek vége,
 Csakhogy az egyletnek erre nincsen pénze.
 Várj csak még atyafi! *Pénzt nem adunk észért.*
 Abból itt sincs hiány, *de kapsz lapot — pénzért.*

Rögtön el is küldtek egy pár ezer példányt,
 Mellette levelet, melybe bele irták,
 Hogy a tisztelt *elvtárs* szedje össze magát
 S házalja be lappal Tolnát és Baranyát,
 S küldje be az árát, amit ha megkapnak
 (Látnak tehetséget) hát föl veszik tagnak.

Szó, ami szó, de már Tamás nem azt várta,
 Hogy egy csomó lapot sózzanak nyakába.
 De ha már elküldték, csak nem küldi vissza,
 Amit elád, elád, s az árát elissza,
 Ami meg, megmarad, s mit se adnak érte:
 Visszaküldi azzal: a kutya se kérte.

Hóna alá fogott egy csomót a lapból,
 Rózsás reményekkel ment el a faluból,
 Nem állították meg, se vissza nem hívták,
 De még (uram bocsá!) kutyák se ugatták.
 Ha egy ág megzörrent, az is csak így szólott:
 Eredj bolond Tamás, járjad a bolondod!

III.

Néhány hete lehet, hogy így ballag gyalog,
Nem kapkodja tőle senki se a lapot.
Meg is éhezett már, korrog is a gyomra
Egyszóval ekkor már rosszul ment a dolga,
A teste is fáradt, megpihenni kéne,
Hejh, de ha senkise fogadja be éjre!

Leszáll az alkonyat, elcsöndesül a táj,
Nem jár az az utcán, akinek nem muszáj.
Még a kutyanak is menhely lett az akol,
Csak az *apostolnak* nincsen helye sehol.
Meghálna most kint is, csak hideg ne volna,
Enne ő bármit is, csak valaki hozna.

Lám, amott egy kutya, hogy talpal a földre,
Akkora csontot rág, mint az ember ökle,
Mellette egy lábos, főzelékkel teli,
Amibe a nyelvét beleöltögeti,
Megdagad majd tőle s elhasal, jólakván,
És morogva nézi a Tamást az útján.

Tamás egyideig nézi azt az ebet,
Ugy irigyli tőle, hogy jóízűn evett.
Ha nem szégyenlené, talán hozzá menne,
Megnézné a lábost, nem-e maradt benne?
De már okos ember, hozzá világlátott,
Hogy követhetne el ilyen bolondságot!

Dehát uramfia, nem-e sötét a táj?
Aztán meg az utcán, már egy lélek se jár,
Csupán a szél füttyül — annak sincs más dolga,
Minthogy a homokot a szemébe hordja . . .
Vagy tán nem is homok, hiszen fagyos a föld, —
Csakhogy a szemérről lepörög egy-két könny.

Lecsügged a feje, meginog a lába,
Egyet lép előre, kettőt botlik hátra.
Így megy oda, hol a kutya evett előbb
Kusti tel! . . . a gazdád . . . Ördög bujjon beléd!
Ember jön! . . . Nem látod? . . . Nyugton maradj
[hát most . . .
Ebadta! há tettet a csuspájzos lábost?

Nem morog a kutya, csóválja a farkát,
Erről is az látszik, hogy jól érzi magát.
Tamás melléje ül. „Ejnye de jól lakott . . .
Mért nem hagytál nekem egynéhány falatot?
Mi? . . . Nem látod rólam, hogy hétszám se eszem
És a kutya lelked nem esik meg ezen?

. . . Jól van, csak hunyorgass, gyuladj meg a
[fagyon!
Neked se lesz mindig, aki ételt adjon.
Nekem is volt.. volt.. volt..” Itt elállt a szava,
Romlott elméjébe visszatért a „haza“
Háza, telke, fia, meg a felesége,
Boldogsága, üdve, hite, embersége . . .

Megrugja a kuttyát, az kotródik onnan,
Maga pedig föláll, hogy elmenjen onnan
Egy ideig némán maga elé bámul,
Aztán a két karja remegve kitarul,
Fölveti a fejét a csillagos égre
Aztán beszél, mintha a holdnak beszélne:

„Te, aki kormányzod ezt a nagyvilágot;
Te, aki teremtetted a nyomoruságot;
Magas színed előtt, én, e gyöngye pára,
Hadd mondjak egy átkot erre a világra.
„Verje meg az átok, veretlen ne hagyja,
Aki a családját ily rutul elhagyja!„

Leereszti kezét, neki dül egy fának,
Kezefejét veri forró homlokának.
Eltorzul az arca, — hogy ha sirni tudna,
Teremtő szent atyám, de sok könnye folyna;
De bár ha a szive meghasadna belé,
Egy könnyeseppje se jön, ami könnyitené.

Szitkozódik most is — de nem ám a papot,
Hanem megátkozza azt a bünös napot,
Mikor fölhajtotta az első korty italt,
Melytől a jobb érzés a lelkéből kibalt.
Azzal földre csapja kinjában a lapot,
Aztán nyöszörögve ott, ahol áll, lerogy.

Vén barázdás arcát kezével takarja,
Megremeg a teste, vonaglik az ajka,
Felszakad a bánat roncsolt szive táján,
S ijesztő nyöszörgés hallatszik a száján.
Bánja tettét, pedig ki se kéri számon,
S megeredt a könnye, mint a nyári zápor.

— Nem tudjátok ám ti, hogy mi az a bánat,
Mikor így elhagyjuk a tulajdon házat.
Elhagyni a hitet, megtagadni istent,
Elverni a vagyont, s keresni a nincsent,
Elüzni magától, a rokont, barátot,
Ösmerőst, idegent, az egész világot,
Fiut, feleséget hűtlenül elhagyni
S mint az erdei vad: egyedül maradni.

Hisz a kutya állat, mégis van gazdája,
Aki becsülettel gondot visel rája.
Ha néha megütik, panaszos a hangja,
De azért gazdáját soha el nem hagyja,
És egy okos ember, hogy ennyire láthat?
Mondom, nem tudjátok, hogy mi az a bánat

Minek bánja Tamás, amit elkövetett?
Minek sir hiába keserü könnyeket?
Hisz megmondták neki, hogy ez lesz a vége,
Akkor hallgatott vón az okos beszédre!
De ha kigunyolta azt, aki jót mondott,
Most már későn bánja a megtörtént dolgot. —

Éhségtől a gyomra össze-összeszorul,
Előtte a világ mindjobban elborul.
Reménye köddé vált, szerteszéjjel foszlott.
Mégsem hall senkitől egy vigasztaló szót,
Pedig de jól esne, ha valaki volna,
Aki vigasztalná, aki hozzá szólna.

Hideg szélvész üvölt, kavarja a havat,
Ha megunta dolgát, megint tovább szalad,
Szilaj vad fütyyeit fütyüli magában,
Övéc most az élet az egész határban.
Tamáshoz csapódik, incselkedek vele,
Cibálja a haját, pedig nincs is keze.

Tamás megrázkódik. „Jaj de nagyon fázom!”
S fehér lesz az arca, mint a fehérvászon.
„Melegre vigyetek! oh enni adjatok!
Nem elég, hogy fázom, még éhen halhatok.
Könyörülő Isten! könyörülj meg rajtam,
Ha senki nem segít, reggelre megfagytam.“

Fölállni szeretne, nem bírja a lába,
Valami zsibbadtság szállott az inába,
Elterül a földön és lefekszik hanyatt.
A jóllakott kutya közelébe ballag
Ráhasal, melegít, mégcsak meg se retten —
Aztán úgy aludtak reggelig mindketten.

Ugy találták reggel az odvas fa alatt,
Szeméből a könnye már akkor nem szakadt.
Vörös volt az arca, mint a nyakkendője,
Aki rátékintett, majd megijedt tőle.
Forró volt a teste, mert égott a láztól.
(Hogy ezért szakad el a tulajdon háztól!)

Fölemelték szépen s bevitték egy házba,
Melegje is volt, meg a hideg is rázta.
Alig tudott szólni, remegett az ajka,
Hogy a halálán van, csak az látszott rajta.
Imádkozni akart, nem bírta a nyelve,
Enni adtak neki, nem maradt meg benne.

Összetette kezét, úgy mutatta végre,
Papra volna neki igen nagy szüksége.
Elhívták a papot, ágya elé állott
S imádkozni kezdett buzgó imádságot.
Leintette Tamás, másik az ő papja,
Kinek imádsága őt meggyógyíthatja.

Másik papot hívtak, az is imádkozott,
De az imádságra Tamás nem hallgatott.
Összeszedte aztán legvégű erejét
S leírta ujjával az ő papja nevét,
Annak a papjának, akit kikacagott,
Mikor a templomba misére ballagott.

Hogy ki az a jó pap, volt olyan, ki tudta,
Csakhogy ahol lakik, messze van az útja.
De aztán hogy látták, hogy rövid az élte,
Kocsi elé fogtak s elhajtattak érte,
Épp otthon találták és megmondták néki,
Hogy egy *koldus* ember imádságát kéri.

Kocsira ült a pap, vágattak a lovak,
A faluba értek majd egy óra alatt.
Bementek a házba — de már későn értek,
A beteg emberből elszállott a lélek.
Csak a házbeliék, kik mellette álltak,
Nem győzték beszélni, milyen csodát láttak.

„Küzdött a halállal szegény beteg Tamás,
Anyit kibirt, menyit nem bírta ki tiz, más.
Épp hogy az udvarra begördült a kerék,
Abb' a pillanatban adta ki a lelkét.
Akkor se akarta, de egy nagyot csuklott
Eltátotta száját s a lelke kiugrott.“

És a kigunyolt pap az ágy elé térdelt,
Buzgó áhitattal könyörgött az Égnek,
Miközben kezével letörölt egy könnyet:
„Oh, bocsáss meg, Uram, a megtért bünösnek!
A fiad volt ő is, ha bünbe is esett,
Vegye oltalmába a könyörületed!“

ÖSSZERAKTAM . . .

Összeraktam a rithmust, a rimet
 S elrendeztem egymás mellé sorba.
 Most nem kérdelem: kell-e valakinek?
 Csak árulom, mint valami kofa
 Mint vásári kofa a zöldséget,
 Ugy árulnak szegény könyvem téged,
 Hogyha élnél, tudom elpirulnál
 E megszokott, de vásári munkán.

Eladja a suszter is a cipőt,
 A szabó is a csinált ruhát,
 Hivatalnok lelki, testi crőt,
 Még a pap is a szentelt imát,
 Mért legyenek hát én az áldozat,
 Ha a dalt, mi szívemről szakadt,
 Mint más ember én is eladom?
 Ez legyen hát a vigasztalóm.

Ne forgassák szentségtelen ujjak,
 Kis könyvecském, szerény lapjaid,
 És ha itt ott nem is mondtam ujjat,
 Ne rójják fel bűnül szavaid.
 Szerény vagy te, mint mezői virág,
 Nem kutat föl az egész nagy világ,

De ki meglát, mégis föléd hajol,
 És kikutat a dús lombok alól.

Én nem tudom magam se, mért irok,
 Mikor minden bokor költőt terem.
 Aztán ilyen igénytelen dolog
 Kit hatna meg, édes Istenem!
 Kicsinységed én magam is érzem,
 Bár nem mondják, én magam se kérdelem,
 Túl élsz-e majd vajjon te engemet?
 Vagy az idő már előbb eltemet?

BEMUTATOM MAGAM.

Bemutatom magam :X. Y. vagyok.
 Nem faragtam soha főiskola padot.
 Közép iskolát is csak kívülről láttam,
 Elemibe persze, hébe-hóba jártam.
 De ott is a rektor (hogy ne mondjak nagyot)
 Rám fogta, hogy ugyis elég okos vagyok
 S kiküldött a színbe, vagy az ólba, mászni.
 A Zsuzska leánnyal tyukokat monyászni.

Jó lány volt Zsuzska (várjuk csak a végét)
 Sokszor nyomott számba holmi kolbászfélét.
 Az arcomra pedig csuppantott egy nagyot,
 Közben meg is dicsért, hogy „szép“ gyerek
 [vagyok.
 Jól van Zsuzska, mondok — így biztattam én
 [is —

Maga is okos lány, azonfelül szép is.
 Dejsz csak essek által a katonaságon,
 Nem is kell nekem más, maga lesz a párom.

Göcögött a Zsuzska jó nagyokat rajta,
 Csak úgy dagadt belő a szeme, az arca,
 At is ölelt néha, ropogott a bordám,
 Csókjai helyét meg hetekig is hordám.

Egyőnk se szerette a dolognak végét,
 Hát elhenteregtünk sokszor egész délig.
 Rajt' kapott a rektor, jól el szokott verni,
 — Így tanított engem betűt rakni, vetni.

A tisztelendő ur! Böccsel legyen mondva,
 Mint a rektor uram, nem volt oly goromba.
 Ó ha neheztelt is akármilyen nagyon,
 Megtette egy-két szó: „a part üssön agyon!“
 Aztán nem szólt többet, de lehetett látni,
 Tudta, hogy hasztalan falra borsót hányni.
 Nem is bántott soha; ha megharagudott,
 Maga helyett inkább mással poroltatott . . .

Ilyenformán aztán az sem lehet csoda,
 Ha hétszám se látott se pap, se iskola,
 Se rektor, se Zsuzska, se tyukok, se ólak —
 Hej, ezek a napok, de szép napok voltak! . . .
 Nem mondanám tovább, de a sorrend készlet,
 Hogy másztam a fákat, hogy szedtem a fészket,
 A jó öreg véresék, hogy sirtak mögöttem,
 Kemény esőrük helyét, néha meg is nyögtem.

De ennél is volt még épületesb dolog,
 Ha a zápor uram a nyakamba omlott,
 Ugy megcirógatott, csaknem esontig áztam,
 Mire haza értem, se kértem, se láttam.
 Edes anyám — szegény! — szeliden szólt

[hozzám:
 „Merre e'tt a fene édes kincsem, rózsám?
 És az ázott kötél tapogatott, vágott,
 Meg kellett siratnom hátul a nadrágot.

El-eljárogattam a mezőre, rétre,
 Eljártam a juhászt az **a**-ra, a **b**-re,
 S hogy a tudományból mi se vesszen kárba:

A szamarakat is az **i**-re, az **á**-ra.
 A juhásznak a sors nehéz fejet adott,
 Így az **á**-ból, **b**-ből nem is tanulhatott,
 De már a szamarak, (hogyan csak ennyit mondjak):
 Mihelyt észrevettek, mindjárt ordítottak . . .

Ha még egyszer ismét iskolába járnék,
 Talán belőlem is külön ember válnék.
 Holmi vers irással nem lopnám a napot,
 Hanem, mint a többi, faragnám a padot.
 És ha kikerülnék, mit kívánjak többet?
 Vagy verném a vasat, vagy turnám a földet.
 Végül: nem engedném a hitvesség jussát:
 Feleségül venném, ha jönne, a Zsuzskát.

A GYERMEK.

Imát rebeg Fehér Sára asszony
 Férjuráért, aki utra kelt.
 Utrakelt a tengereken túlra,
 Hogy keressen gúnyát, eledelt,
 Oh mert itthon nyomorult az élet,
 A szegénynek nincsen kegyelem . . .
 Imát rebeg Fehér Sára asszony:
 „Oh segítsd őt Uram, Istenem!”

Minden reggel, délben, alkonyatkor,
 Így rebegi buzgón az imát.
 Ölbeveszi és ha megszoportatja,
 Tanítja rá gügyögő fiát:
 „Imádkozz csak a te jó apádért
 Áhitattal, édes gyermekem.
 Ugy, amint az édes anya szokta:
 Oh segítsd őt Uram, Istenem!”

És a gyermek összekulesolt kézzel
 Imát rebeg százszor egy napon,
 Össze-vissza csókolja az anyja:
 „Ugy, ugy fiam, drága magzatom!
 Az ima jó, mert az megvigasztal,
 Ha gyötri a lelket gyötrellem.”
 És rebegik buzgón, áhitattal:
 „Oh segítsd őt Uram, Istenem!”

Napok mulnak, hetek eltelének,
De az ima zsong, zsong szüntelen,
Imádkozik Fehér Sára asszony
Lépten-nyomon, uton-utfelen.
Életre kel fü, fa, virág, minden,
Mintha ők is zsongnák szertelen
Ugy, amint a Sára asszony szokja:
„Oh segítsd meg Uram, Istenem!”

Egyik hónap a másikba téved,
De az ember levelet se ír.
Nem tudni, hogy hol van, él-e, hal-e?
És az asszony elcsüggedve sir.
El-el töpreng esti alkonyatkor:
„Vaj’ mi érte szegény emberem?
Nagyon, nagyon, nehéz lehet sorsa,
Vagy tán meg is halt a tengeren . . .”

Pedig dehogy! Kutya baja annak!
Él, mint a hal, túl a tengeren;
Eszébe se jut a felesége;
Szive se fáj a kis gyermekén.
Van ott asszony, romlott, bűnös lélek,
Ha egy kevés, hát száz is akad,
Mit törődjön a feleségével?
Örüljön az, hogy otthon maradt.

Fülébe ment a Sára asszonynak,
Hogy az ura szeretőt tart ott,
Hűtlen hagyta hités felését
S azt a picit, drága magzatot.
Hite rendül a hívó kebelnek,
Vére felforr, s az arcába fut.
Megcsalta az, akit úgy szeretett,
Hogy az ember ilyen nyomorult! . . .

„Te is az lész, te nyomorult pára!”
A fiához őrjöngve kiált.
S fölragadja, föl a levegőbe,
Hogy boszulva lecsapja fiát.
Szeme tüzláng, ajka lázban pirul,
Keble halma hullámokat vet,
Teste reszket, hogy alig bír állni
És úgy tartja azt a gyermeket.

És szivében bűnös átok fogan,
Ajka nyílik, hogy kimondja azt,
Feltekint, (a gyermeke mosolyog).
Megállt, néz, néz s csak hámulja azt.
„Fiam!” — kiált és ölébe kapja
S száz csók nyomot hagy a gyermekén,
Aztán sirva meg nevetve mondja:
„Oh segítsd őt! őt! én Istenem!”

„Nem lehet az, hogy elhagyott engem,
Nem! Nem igaz, hogy kitagadott.
Nem hiszem el, hiába mondjátok,
Jó az Isten, ő szeretni fog.
Gyere fiam!” — És keblére vonja,
Csókot rak rá forrót, szüntelen,
Aztán minden nap elmondja százszor:
„Oh segítsd őt Uram, Istenem!”

BODRI FERKÓ.

Iftyu Bodri Ferkó derék legény,
Alig akad párja hét vármegyén.
De, mivelhogy nem szilaj a vére,
Lányok előtt nincsen tekintélye.

Édes anyja, a jó öreg Sári,
Igen gyakran meg szokja dorgálni.
— Szödd már rőndbe magad gyáva lelke;
Ki lányának lösz így benned kedve?

A Ferkó csak hallgatja a szókat,
Nem felel rá semmi jót, se rosszat.
De magában ilyenformán szállong:
— Várjon csak kend, majd huszárnak állok!

Hát egyszercsak ott terem a fercsel,
Oda is áll Ferkó vidám kedvvel.
Vizitálják mellnél, hátnál, vállnál . . .
— Szeretnéd-e fiam, ha beválnál?

— Biz' ugy! — mondja Ferkó rábiccentve,
Hadd teljék az 'dös anyámnak kedve.
Erre aztán parolázzák kezét,
S beírták egy nagy könyvbe a nevét.

No hiszen lett utcahosszat lárma,
Hogy a Ferkó katonának álla.
Megdicsérték a lányok, az anyák:
— Möglássátok, tisztnek avanzsálják!

Alig ment el Ferkó katonának,
Sirva ir ám az édes anyjának:
— Idős anyám . . . cudar élet mén itt!
Jobb szeretném mán a világ végét.

Fölpakkol az anyja a jó Sára,
S utnak indul, hogy a Ferkót lássa.
S vigasztalja szép anyai szóval,
Meg-megtömve holmi földi jóval.

Oda is ért szerencsésen végre.
Remegve lép az urak elébe,
Kérdezetgi, merre van a fia,
Aki neki e levelet irta.

Az egyik tiszt utba igazítja:
— Erre menjen, arra van a fia.
Rá is akadt, de mire rátalált,
Szegény Ferkó felkötötte magát.

A FALU LÁNYA.

Lánya volt a falunak,
 Ugy hívták, hogy „árva“.
 Ott találtak valahol
 A kertek aljába.
 Mivel pedig nem akadt,
 Aki fölfogadja:
 Kapta magát a bíró,
 Maga lett az apja.

No hiszen lett szóbeszéd!
 Sugtak-búgtak rajta,
 Hogy a bíró így, meg úgy...
 Ugyan ki tudhatja?
 Tessék! és most fölveszi
 A falu nyakára...
 Diktum-faktum a vége;
 Nehezteltek rája.

Ordult-fordult az idő,
 Nagy lány lett az árva,
 Fölvette az uraság
 Uri kastélyába.
 Szép ruhában járatta,
 Tejben fürösztötte —
 Uram bocsá' csaknem már
 Feleségül vette.

Megint csak lett szóbeszéd,
 Hogy így, meg úgy, nohát
 A kis lelkem aranyom
 Érti ám a módját!
 Kényeztetni a drágát
 A kis uraságja...
 Diktum-faktum a vége:
 Irigykedtek rája.

Megint fordult az idő
 És most nagyot fordult! —
 Szegény árva szeméből
 A könny is kicsordult:
 Meghalt a jó uraság
 S mitse hagyott hátra,
 S visszacsöppent az árva
 A falu nyakára.

Most is csak volt szóbeszéd,
 Szapultak a nyelvek,
 Hogy a kis aranyosnak
 Ugyancsak kitellett!
 Tudták ők azt előre
 Hogy ez lesz a sorja,
 Dehát édes istenem:
 Ki gondolta volna?

MÁRTON GAZDA MEG A FIA.

Ej, mi bántja Márton gazda?
 Mért háborog elméje?
 Azt mondják, hogy epéje sincs,
 Mi ütött hát beléje?
 Talán bizony néném asszony
 Valakire akadott
 És az sötétítette el
 Feje fölött a napot?

Fejet csóvál Márton gazda
 S ilyen szókat creget:
 — Hejh, dehogy az, hejh, dehogy az,
 Más bántja a lelkemet! . . .
 Fölneveltem azt a fattyut,
 Kit fiarnak nevezék
 És most nyakig szórja rám a
 Világ csufját, szégyenét!

Föladtam az iskolába,
 Hogy ur legyen belőle,
 De felrugta a tudományt,
 Osztt megugrott előle.
 Most már mit csináljak véle?
 Ha megfojtom a pimaszt:
 Gyilkos leszek, elkárhozom,
 Megse érem a tavaszt.

Ugyan, ugyan, Márton gazda,
 Soh' se ölje a mérreg!
 Ha már paraszt lesz a fia,
 Hiszen az még nem vétek.
 Elkapálgat, elkaszálgat,
 Ugy, mint kelmed jó maga,
 Elég erős, derék legény,
 Kibirja az oldala.

Márton gazda gondolkodik,
 Végre így szól szeliden
 — Mond valamit szomszéduram
 Be is fogom iziben!
 Azzal békén elszakadtunk,
 Ő ment jobbra, balra én,
 S munkálkodtunk: ő a földjén,
 Én az élet mezején.

Egyszer aztán találkoztunk
 Odalent a kert alatt,
 Megkérdeztem Márton gazdát:
 — Hát a fiu hol maradt?
 Örömmel szól: — Vissza ment a . . .
 Sutba dobta a kapát,
 Ugy látszik, hogy megtörte már
 A gonosz csont oldalát!

KÖLTÖZŐ MADARAK.

Búcsut vettek a madarak,
 Messze tájra elszállanak,
 Csak a hirük marad itt;
 Szememben két könnyecsepp támad,
 Végig szántja bus orcámat, —
 Ugy siratok valamit . . .

Amint szállnak messze délnek,
 Utoljára vissza néznek,
 Mintha kérve mondanák:
 Gyere velünk, jer utánnunk,
 Látod, mily jó tova szállnunk,
 Itt hagyni a zord hazát

Jó madarak, ne hívjatok,
 Jobb nekem itt, ahol vagyok,
 Ne várjatok nem megyek
 Ugyis tudom, merre szálltok,
 Szébb hazára nem találtok,
 Mert nincs több, csak ez az egy.

Azért csaltok messze tájra,
 Mert itthon a hazánk fája
 Gazdag rügyet nem fakaszt?
 Tudom, ugyis megbánjátok,

Visszaszálltok, meglássátok,
 Ha megérjük a tavaszt.

Búcsut vettek a madarak,
 Messze tájra elszállanak,
 Csak a hirük maradt itt;
 Szememben két könnyecsepp támad,
 Végig szántja bus orcámat —
 Ugy siratok valamit!

A SZÁRAZ FA.

— Allegoria. —

Valamikor szép időket látott,
Csodálta őt az egész világ,
De mikor a vihar reászállott:
Lehullt róla minden szép virág.

De sok vándor is ült árnyékában
S ette gyümölcsét az éhező;
Rája fészkelte a madár is, rája,
Ha kopár lett ősszel a mező.

Régi idők, régi idők voltak!
Azóta már úgy megváltozott:
Szép levelei régen lehulltak,
Új levelet pedig nem hozott.

Nem fészkel rá a madár se többé,
Árnyékába se ül a fáradt
Minek ülne? Hisz hervad örökké
S pusztá galyja nem adhat árnyat.

Merre késtek várva-várt szép idők?
Mért nem hoztok rája meleget?
Deritsetek reá egy szebb időt,
Hiszen szegény sokat szenvedett!

Mert még utóbb kitalálna dűlni,
Hűvös lombot akkor nem hajthat,
Árnyékába se lehet majd ülni
S az ága csak vándorbotot ad.

Hej, mert régen szép időket látott!
Csodálta őt az egész világ:
De a vihar mikor reászállott
Lehullt róla minden szép virág!

VIRÁGOS LIGETBEN . . .

Virágos ligetben járok,
Szedegetem a virágot;
Kötözgetem sorra-sorba,
Koszoruba.

Ugy viszem el messzi földre,
Messzi földre, messzi tájra,
Kerepesi temetőbe,
Valakinek sirhalmára.

Szeretettel körülfonva
Leteszem a sirhalomra;
Könnyeimmal öntözgetem,
Becézgetem;
Sóhajommal száritgatom,
Ápolgatom, úgy éltetem
A magányos, bús sirhalmon —
. . . Hátha benne élet terem?

S ha a szellem erőt merit,
Feltöri a sir fedelit,
Azután úgy tekint széjjel
A veszélyben . . .
S ha látja a siró magyart,
Es átérzi tenger baját:
Tán még egyszer megrázza majd
A magyarok szent zászlaját.

JAJ, DE HUZZÁK!

Jaj, de huzzák a cigányok
A magyarai fogadóba!
Csak úgy csattog a hegedű,
Csak úgy pattog a vig nóta.
Talán bizony kedve támadt
Valamelyik uraságnak,
Annak pattog az a nóta
A magyarai fogadóba'?

Jaj, de huzzák a cigányok!
Kihallatszik az utcára.
Megállok az ablak alatt,
S úgy figyelek a nótára,
Be is nézek az ablakon,
De hiába: nem láthatom,
Hogy kinek szól az a nóta
A magyarai fogadóba'.

Jaj, de huzzák a cigányok!
Mintha talán kedvük volna,
Pedig nincs ott a fene se,
Aki nekik parancsolna
— Hagyjátok el, jó cigányok!
Ugy sem hallgat senki rátok,
Nem kell nóta, nem kell a dal,
Trombitán mulat a magyar.

A KIVÁNDOROLT.

Hej, be messze estem tőled, szép hazám,
 Idegen itt még az Ég is én hozzám!
 Csábitgatott, elcsalt ide a remény.
 Azt hittem, hogy jobb lesz itt, mint
 Szülőföldem kebelén.

De mióta elhagytalak: drága hon!
 Tenger teher s még több baj volt vállamon;
 Most pedig a szívemen van a teher,
 Ugy megkinoz, úgy meggyötör,
 Azt kell hinnem, hogy lever.

Óh miért is hagytalak el, miért is?
 Boldog voltam otthon, habár szegény is,
 Lennék gazdag, de mit ér itt az élet,
 Ha a lényem, tenélküled
 Kedves hazám, nem élhet?

Nincsen itten sem barátom, sem anyám,
 Az Isten is, hej még az sem gondol rám!
 Ha rám gondol is, csak azért, hogy verjen,
 Megátkoz, hogy utaimon
 Szuró tövis teremjen.

Visszamegyek, kedves hazám tehozzád,
 Noha lelkem tenger terhek kinozzák,
 Nincs az a nagy teher honfi szivében,
 A melyet az el nem birna
 Hazafelé mentében.

És ha majdan odaérek hazámba,
 Szülőföldem szép határán megállva:
 Egy hó imát elzokogok magamban
 És ha talán megtör az út:
 Meghalok, — de boldogan.

FOHÁSZ.

Magyarok Istene,
 Ez árva nemzetre
 Küldj egy fénylő sugárt!
 Látod, mennyit szenved,
 Oh kérlek, mutasd meg
 A boldogság utját!

Ha erre fut, itt is,
 Ha arra fut, ott is
 Ütik-verik, dobják,
 Elveszik az eszét,
 Bekötik a szemét
 És a bőrét nyuzzák.

Szeretett honáért,
 Szép Magyarországért
 Kiontotta vérét
 És most a Judások
 És hasonló mások
 Eladják jó bérért.

Nincs már becsülete,
 Nincs már más egyebe,
 Mint a nyomoruság.
 Oh hatalmas Isten,

Látod mije sincsen,
 Esedezünk hozzád:

Tekints le a földre
 Ez árva nemzetre
 S küldj egy fénylő sugárt!
 Kérünk a nagy égre,
 Mutasd meg már végre
 A boldogság utját!

VISSZATÉRT FECSKÉK.

— Allegória. —

Ugy-e, ugy-e, mondtam én tinéktek
 Kis fecskéim, kedves madárkám:
 Ne szálljatok messze idegenbe,
 Jobb pihenni itt, a haza fáiin?
 Jobb pihenni, puha fészket rakni,
 Meleg fészket az ereszünk alatt,
 Hol parányi, tisztán maradt szivből,
 Csicseregve, édes-bús dal fakad?

Azt is mondtam: akárhova szálltok,
 Mindenütt lesz öröm és fájdalom.
 Dalolhattok édes boldogságról,
 Bár nem értik, merengnek a dalon.
 Mert az igaz gyönyört adó nótát,
 Mely ott fakad a szivnek hurjain:
 Itt értik csak, visszhangja itt támad,
 Az én hazám ringó határain.

Sokat mondtam, mind elpanaszoltam
 Gondját, bűját-baját a hazánknak.
 Mert azt hittem, hogyha meghallgattok,
 Megkötitek magatok a szárnyat,
 S nem vágytok el messze, messze, délre,
 De maradtok — mogorva tájon bár...

Elszálltatok, máshol daloltatok
 S annál ridegebb lett itt a határ.

Ugy-e mostan, hogy megjött a tavasz,
 Szálltok vissza seregestől is?
 Ha lehetne, a kik rég porladnak,
 Elhivnátok ide még őket is?
 Pedig, pedig, hogyha itt maradtok,
 Sokkal előbb jött volna a tavasz
 S nem hallatszott volna a keblekből
 Vig dal helyett fájó sóhaj s panasz.

Nézzetek szét: mit hozott a tavasz!
 Zöldel a rét és nyílik a virág!
 Napsugártól, meleg napsugártól,
 Bimbót fakasztott minden száraz ág.
 Vidám a lég s minden élőkebel,
 Örömmámorban uszik ez a táj...
 Tudtam én azt, ha majd ideérünk:
 Ki hűtlen lett, még az is visszaszáll.

Nem hányom fel, amiért elhagytatok,
 Mert minálunk az idő őszre vált.
 Ha itt vagytok: szivből üdvözöllek!
 Élvezzetek ti is langy napsugárt.
 Nem hányom fel, pedig most is tudom,
 Ha majd az idő ismét elborul:
 Megkap a vágy s megint csak elszálltok,
 Szegény hazám mogorva tájirul!

BÜG A GŐZGÉP . . .

Büg a gőzgép, otetik,
 Piros szemét szedetik
 Kalászos buzának.
 Faluból a szegények:
 Leányok és legények
 Mind, mind oda járnak.

Mikor eljön a szombat,
 Vége van a dolognak,
 Este haza mennek.
 S a jókedvű öregek,
 Leányok és legények
 Vidám dalra kelnek.

Otthon másnap délelőtt
 Az Isten színe előtt
 Megjelennek szépen,
 S kéri a jó Teremtőt,
 Hogy adjon oly jó időt,
 Mint az elmúlt héten.

Ilyenkor aztán mi is:
 Édes anyám, meg én is
 Szintén oda térünk —
 És a magyar hazára,
 A jó munkás gazdára
 Boldog jövőt kérünk.

ELMULÁS.

GONDOLKODIK NAGYAPÓ.

I.

Gondolkodik nagyapó,
 Fontos lehet gondja,
 Kifurná az oldalát,
 Ha tán ki nem mondja.
 Azért hát szomoruan
 Ily szavakra téved:
 Én Istenem, Teremtőm.
 De lejárt az élet!

Amig birta az erőm,
 És pezsgett a vérem,
 Munka volt az életem,
 Nyugalom a bérem.
 Virág is volt, gyümölcs is
 Az életem fáin,
 Tanuk rája — ha más nem —
 Szép kis unokáim.

Aztán megint elmereng,
 Messze jár a lelke.
 Felujult a mult idők
 Búja-baja benne.

Nagyanyóra néz, aztán
A fülébe sugja:
Emlékszik-e, anyókám
Fiatalságunkra? . . .

Bólogat a nagyanyó,
(Emlékszik még rája)
És egy kis pir kiszalad
Ráncos orcájára.
Azután csak annyit mond
(Közben egyet sóhajt):
Ugyan-ugyan nagyapó
Ne beszéljen olyant . . .

NAGYAPÓ.

II.

Öreg ember nagyapó,
Deres a szakála,
Meggyérült a haja is,
Nagy idő járt rája!
Beszéde is hallgatag,
Mikor hozzá szólnak. —
Így lejárt az ideje
Szegény nagyapónak.

Ott üldögél egyedül
A kiskerti lócán
S mosolyogva mereng el
Az élete sorján.
De ha lehull egy levél
S a szél tépi, hajtja,
Ugy elborul a lelke,
Mint ha sirna rajta.

NAGYANYÓ.

III.

Nagyanyó a kertben jár
Kis unokájával,
Merre járnak csupa zöld,
S tele van virággal.
A kis fiu rátapos
Egy lilium tőre,
Nagyanyóra néz, aztán
Azt kérdezi tőle:
„Ugye-e, tedvesz nagyanyó,
Amely vijág nyilik,
Nem hejvad el szohaszem
Ilyen majad mindig? . . .“
De nagyanyó nem felel,
Csak nézi a földet
És homályos szeméből
Lepörget egy könnyet.

A HAZATÉRT VÁNDOR.

Visszatértem a szép honi földre,
Ahol bölcsőm ringatta jó anyám;
Visszatértem s maradok örökre
És hű leszek te hozzád: szép hazám!

Messze jártam, távol, idegenben,
Ahonnan szívem sokszor vissza sirt;
Kesergett a drága honi földre,
Itt keresni rá édes balzsamirt.

Sokat mentem, bujdosam, fáradtam,
Szébb életet, jobb hazát keresve,
Könnyelmüségem árát megadtam
S most visszajöttem kétségbeesve.

Itt vagyok már, itt a faluvégén,
A toronyban szépen harangoznak,
Nekem szól a harang olyan szépen:
Üdvözlötül a megtért vándornak.

A faluban az utcákat járom,
De nem tudom, hogy merre bolyongjak.
Szülőházunk sehol sem találok.
A gyerekek mind reám mutatnak.

Nem ismer meg senki emberfia,
Pedig tudják, hogy itten születtem.
— Ki ismerne a rongyos vándorra?
... Jaj, Istenem! jaj, mivé is lettem!...

Jó földiek és te édes anyám,
Gyermekkori vidám, jó barátok! —
Úgyan miért nem ismertek reám?
Talán az fáj, hogy vándornak láttok?

Vándor vagyok, megvert az ég ura,
Mert elhagytam szép magyar hazámat.
Hej, pedig hogy' mentem a nagy útra!
De szivemben gyilkoló seb támadt.

Rászolgáltam, nem is panaszkodom,
Magam kerestem a magam baját.
Hanem most már szentül megfogadom:
Nem hagyom el soha ezt a hazát.

Mert: aki a hazáját elhagyja,
Nem lesz annak nyugta itt e földön;
Megveri az ég ura haragja,
Hogy bujdosson, szenvedjen örökkön!

A „NEMZETŐR“-HEZ. *)

Üdvözöllek, fiatal barátom,
 Megtestesült hazaszeretet!
 Szivem, lelkem im, elédbe tárom,
 Jer keblemre, hadd öleljelek!
 Nem kérdem én: hogyan fogantattál
 És vaj' ki volt a keresztelőd –
 Megnyugtát, hogy nemcsak a határnál:
 Büszkén járhat sz nemzet előtt.

A rab nemzet végre-valahára
 Nyögve rázza csörgő láncait,
 S mohón szívja mind, mindazt magába,
 Mit ajakad hirdet és tanít.
 Szórd hát széjjel, mi lelkedből fakad,
 Ne törődj, ha vérzel is bele,
 A pusztában nem haladsz te magad,
 Veled van a magyarok Istene.

Már a honunk kellő közepében
 Talpra állt a nemzet szabadon,
 Ne járj te se kétség éjjelében,
 Te se türd a láncot magadon.

*) Sopronban, e német városban, egyéb nemzetiségektől is körül bástyázva, jelent meg a „Nemzetőr“ c. napilap, a magyarság védelmére. Ennek beköszöntőjekor jelent meg ez a vers.

Morzsold össze az utolsó szemig,
 Erőd van, csak bátorságod legyen,
 S bátorságot adjon az, hogy már itt
 Minden rongy nép rug a nemzetet.

Emeld fel a zászlót naplementén,
 Olyan szép az, midőn fenn lobog!
 Hadd tudják meg itt, a határ mentén,
 Hogy keblünkben érző szív dobog.
 És le ne tedd, habár vihar tépje
 S bár sajogjon súlyától a kar,
 Le ne tedd, míg szerteszét a honban
 Szabad urrá nem lett a magyar!

A MI NÓTÁNK.

Búval van a magyar nemzet megverve,
Nem csoda hát, ha soha sincs jókedve.
Hajdanában csak szólt néha vig nóta,
Hej de mennyit kesergett már azóta! . . .

Búra fekszik, sirva ébred a magyar,
Én nem tudom, az Isten is mit akar;
Nem szánja meg ezt az árva nemzetet,
Nem ad neki már boldogabb életet.

Jönnek, mennek, egymást hajtják az évek,
De hiába; csak busan szól az ének . . .
Nem is szól az vigan — bármit akarnak,
Mig idegen hegedül a magyarnak.

ÁRVA FIU.

Árva fiu egymagába',
Ütött-kopott rongy ruhába',
Ázva-fázva, dideregve
Kiállott az utcaszögére.

Azért állott oda szegény,
Mert biztatta a szép remény,
Hogyha egy-két fillért kapna,
Meleg ruhát venne rajta.

Az emberek arra járnak,
Ugy rohannak, nem is látnak,
Ugy sietnek el mellette,
Mintha szegény ott se lenne.

Ki-kinyújtja aszott kezét,
Ugy várja a jó szerencsét.
De hiába lesi-várja,
Ki arra jár, meg se látja.

Csak az Isten, ki mindent lát,
Meglátta a szegény árvát,
Meglátta és megsajnálta
S fölvitte a menyországba.

MIKOR MEGKONGATTÁK . . .

Mikor megkongatták a lélek harangot,
Szerte szét hordta a szélvihar a hangot.
Kik az utcán jártak, mint ahogyan szoknak:
Kiváncsian kérdezték:

— Kire harangoznak?

Közben mondogatták, de nem ám sóhajjal,
— No, ez is leszámolt a földi bajokkal.
Hadd pihenjen szegény, az élet halálunk.
Aztán közönyösen:

— Mindnyájan így járunk.

Én meg csak ballagtam szomoruan, árván,
Egy-egy könnyecsepp rezgett a szemempilláján.
Mert én jól tudtam azt, kit elvitt a halál,
Nekik csak *ember* volt:

De nekem az *apám*.

NE BÁNTSD MEG A GYÖNGÉT.

Ne bántsd meg a gyöngét
Csunya hengegésből,
Könnyelmű beszéddel,
Gondolatlan tettel.
Könnyü kigunyolni,
Hatalmat mutatni
A hatalmasoknak
Tehetetlenekkel.

De a bántó szókat,
Miket rája szórnak
Annak a gyöngének
Nehéz elviselni;
Könnyü eltiporni,
Aki talp alatt van,
De kit nyom a nyomor,
Nehéz fölemelni.

Ne tipord a gyöngét
Csunya hengegésből, —
Mit az élet rá ró,
Ugyis nehéz annak.
Könnyü éreztetni
Hitvány, bántó szókat
Tehetetlenekkel
A hatalmasoknak.

A FERTŐ VIDÉKE.

Felkelőben a nap, aranyos sugára
Mosolyogva tekint a Fertő tavára;
Gyönyörködve nézi, csodálkozva látja;
Nincs több ilyen szép hely, mint a Fertő tája.

A közeli faluk templomának tornya
Nagy ablakszemével kaesingat a tóra.
Feldobog a szive, mit úgy hívnak: harang,
S mélabus hangjával dicséri a tavat.

A vándor madár is, mikor erre repül,
Bámulva tekintget feléje messziről,
A szárcsa, a réce és dalos pacsirta,
Mind, mind felköszöntik, hol vigan, hol sirva.

És a tó vizének ezüstszinü tükre
Hullámot hány, táncol, úgy vigad örülve,
El-elcsattog néha egy-egy vig dallamot,
Mintha üdvözlőné a felkelő napot.

A tulsó oldalon ifju kocavadász
Rozsdás fegyverével nagy reményben vadász.
Eldurrant a puska, megrázta a esendét,
De a madarakban bizony kevés kárt tett.

Ezalatt elfáradt a nap is az égen,
Véget ért a munka a tündér térségen.
Megkondult a faluk estéli harangja,
Messzi elhallatszik hívogató hangja.

Az elfáradt nép is hazafelé ballag,
Nem cseng most vig nóta, minden ember hallgat.
Valamikor pedig — hej, de szólt az ének!
Vége-hossza nem volt a nép jókedvének.

Elszárad a szőlő, alig terem fája,
Tán a jó Isten sem gondol annyit rája.
A régi vig ének imádsággá vált már,
A Fertő vidékén szájról-szájra járván.

Mikor aztán minden szépen elcsendesül,
Egy-két szegény lélek kiballag egyedül,
Lesbe gubbaszt várja, de még hogyan várja,
Ha egy tévedt madár puskájára szállna.

Végre csend borul az egész láthatárra,
Csillagok rakodnak az eget boltjára
S mosolyogva nézik ezt a szép vidéket,
Mig egy gonosz felhő eltakarja őket.

Aztán nem hallatszik semmi nesz, sem zörgés,
Csak az országuton egy-egy kocsizörgés,
Csak a kocsizörgés, az is bús, ha hallszik,
Mint a kocsis rajta, aki mélyen alszik.

Végre egész csöndes Fertővidék tája,
Csak két komor csendőr a tópartját járja,
Abból is az egyik azon töprenkedik:
Mi az istencsudát keresnek ők most it?

No még egy egy bagoly, ha huhog vagy repdes,
De az is elpihen, máris fészket keres;
Vagy egy szárazmalom, ha álmosan zörög...
Jobb volna, ha azt is elvinné az ördög.

HA ELFOG A NÉMA BÁNAT.

Ha elfog a néma bánat,
 Megpengetem lantomat,
 Vig hangjai messze szállnak,
 Csak szomorú hangot ad.
 Eszembe jut letűnt életem
 Bús, csalódott napjai,
 Nem csoda hát, ha ilyenkor,
 Csupán panaszt hallani.

Magam jártam az életet,
 Utitársam nem akadt;
 Nem hallgatta soha senki
 Bús, panaszos dalomat.
 Vagy ha felzokogott néha
 É kebelből valami,
 Nem volt, aki csendes szóval
 Eltűdta vón' altatni

Én Istenem, oly nehéz volt, —
 De rám szakadt az élet,
 Mikor lelkelem bucsút intett
 A távozó reménynek!
 Csak egy sugár intett felém.
 Az is olyan halovány,
 Tudtam, hogy az mutat utat
 A temető kapuján.

Ha majd én is leroskadok,
 Mint leroskadt annyi más,
 Elnémulnak majd a dalok
 S megszakad a zokogás —
 Lesz-e, aki megértette
 Bús, panaszos dalomat?
 Lesz-e, aki rám borulva,
 Könnyet ejtve, megsírat?

Nincs már senkim a világon,
 Barátim is elhagytak;
 Azok közül, kik szerettek,
 Csak egyetlen-egy maradt.
 Ez, az egy is nem-e hagy el? . . .
 Oh, ha ez is elfeled:
 Megátkozom azt a percet,
 Melyben szültek engemet.

Mért daloltam vérző szívvel?
 Mért szenvedtem annyi kint,
 Ha e kebel összetörve,
 Sohasem nyer balsamirt?
 Én, ki mindenkit szerettem,
 Ugy leszek eltemetve,
 Mint a bohóc — játék végén —
 Kikacagva, nevetve! . . .

AZ ÉN VÁGYAM.

Az én vágyam nem ragad el engem
Szülőföldem kicsi falujába,
Jobb szeretek távol, idegenben,
Inkább legyek számkivetett árva.

Ó mert otthon gúny volt az én részem,
Lépten-nyomon kísért, mint az árnyék.
Régen volt már. De ha visszatérnék,
Jól tudom én: most is csak úgy járnék.

Idegenben nem ösmer meg senki,
Közöny fogad, akármerre megyek.
Nem becéznek, igaz, de legalább
Nem is gúnyolnak ki az emberek.

AZ ÁLOM.

Oh mily édes az az álom
Sorscsapásai alatt:
A betegnek egészséget,
Szenvedőnek enyhét ad.
Nyugodalmat a fáradtnak,
Éhezőnek kenyeret,
S a kinek nincs hova térni,
Annak is nyujt menhelyet.

Oh mily édes az az álom
A szenvedő kebelnek:
Az árvának ajakára
Forró esőket lehelnek.
Dédelgetik, becézgetik:
Kit a balsors megvetett
S kit a halál várva vár már,
Abba is önt életet.

Oh mily édes az az álom,
Kinek nincs mit remélni:
Tündérföldön boldogságról
Regéket hall regélni.
Fölröpül a végtelenbe
S úgy látja a világot,
A világnak szépségeit
Mit soha még nem látott.

Oh mily édes az az álom,
 Ha a kebel, zúg, sajog:
 Kit a földön letipornak,
 Fölemelik angyalok . . .
 De nem lehet álmodozni,
 Éhes a test, enni kér:
 Oh azért a zord valóért
 De sok, de sok ennyi bér!

ANYÁMNAK.

Édesanyám, lelkem, mért írta ezt nékem,
 Hogy már túlról jár a hatvanadik éven,
 Mért írta ezt nékem?
 Meg: hogy beteg, gyenge
 A teste, a lelke,
 Nagy idő járt rája,
 Nem bírja a válla —
 Édes anyám kérem,
 Mért írta ezt nékem,
 Hogy beteg és gyenge?

Mikor jön a pósta, a levelét várom,
 Ugy örül a lelkem, ha irását látom,
 Ugy örül a lelkem!
 Elolvasom mindig,
 Elejétől végig,
 A mint bele írja,
 A hogyan megírja:
 „Féltlek fiam, féltlek,
 Imádkozom érted . . .“
 Ugy örülök annak!

Most is úgy örültem rég várt levelének,
 Rég várt levelének minden betűjének,
 Most is úgy örültem!

Csak azt minek írta,
 Hogy készül a sirja . . .
 Elolvastam könnyen,
 De kijött a könnyem.
 Édes anyám, kérem,
 Mért írta azt nékem,
 Hogy készül a sirja!

CSÜGGEDÉS.

Én is hordtam büszkén dacos fejem,
 Miként hordja ma is sok, sok ember.
 Nem volt erő, nem volt oly hatalom,
 Mely megtörte volna az én lelkem.
 Mosolyogva néztem a világot,
 Kacagtam a nyomorgó családot.
 Mért nem segít magán? Hiszen tud . . .
 Az életben van sok ferde ut . . .

Igy éltem én hosszú éveken át,
 Nem ismerve gondot, sem keservet.
 Mig a balsors utamba nem állott
 S szólt: „Ember! Megállj! Mert én vezetek!“
 S követtem őt tenger vészes uton.
 Hadd vezessen — gondoltam — hisz tudom,
 Megtörni? hajh! dehogy is fog engem!
 Járhat velem bármi vészes helyen.

S járt is. Elvezetett engem szépen
 Először is a Nyomor urfihoz.
 Aztán így szólt: Együtt laktok ketten.
 Kissó rossz lesz, de ha néha kinez,
 Fordulj hozzám! Kapsz más utitársat,
 Kivel máskép' járod a világot.
 És adott is. A Harag, Gyűlölet
 Járták velem együtt az életet.

Egyik felől a Harag állt mellém,
 Másik felől meg a Gyölölet
 Hát a nyomor? — Az meg utamba állt.
 Nó most eredj! Hova vigyem őket?
 S mikor látták, hogy menni nem bírok,
 Megnyitak körülem ezernyi sirok
 S eltemették minden jó barátom,
 Hogy nem maradt senkim e világon!...

... Régen volt az. Most már más a világ.
 Örömmel van teli szivem, lelkem.
 Jer hát balsors! Az ördög fél tőled!
 Én nem félek, mert nem árthatsz nekem.
 Ölelnék a vidám, jó barátok,
 Bimbójában szedem a virágot,
 Ajkam dalol, mint a kis madár
 És a lelkem a tavaszban jár.

Oh de azért mégse jöjj én felém!
 Ne rabold el édes mindenem!
 Elhiszem, hogy nagy és hatalmas vagy,
 Elhiszem, hogy árthatsz én nekem.
 Maradj távol! Legalább csak addig,
 Mig a lelkem boldog álmot alszik.
 Aztán jöhetsz! Ha majd fölébredék:
 Vérző szivem magam dobom neked!

SZOMORU VIGASZ.

Kis házikónk udvarában
 Elmereng a jó anyám.
 De nem tudom: olvasgat-e?
 Vagy a halált várja tán?

Dehogy olvas, dehogy olvas!
 Se a halált nem várja,
 Mégis — Isten tudja miért? —
 Könnytől ázik orcája.

Egy ideig csak elnézem,
 Mig a szemem könnyezik,
 Óh, mert mélyen fáj nekem az,
 Ha látom, hogy öregszik!

Fáj, ha látom és ha hallom,
 Amint mondja: „Istenem!
 Óh ne vedd el, óh add vissza
 Az én kedves gyermekem!”

Letörölöm könnyeimet
 S közelébe ballagok,
 S megtört szívvvel és lélekkel
 Ily szavakra fakadok:

„Anyám, anyám, édes anyám!
 Ne zokogjon a szavad,
 Ugysem lehet többé fiad,
 Kit a balsors elragadt!”

ÉDES ANYÁM!

Imádkozzál értem, drága édes anyám.
 Nincsen bünöm, mégis kárhozalba estem.
 Félek a jövőtől; nem tudom, mi vár rám,
 Csak éppen azt tudom, hogy megvert az Isten.
 Édes anyám, lelkem, könnyörögjél értem!
 Imádkozgassad le, ha van bünöm, vétkem.
 Talán meghallgatja a szenvedők atyja,
 Talán boldoggá tesz engem' is valaha.

Imádkozzál értem, drága édesanyám,
 Beteg az én lelkem, gyógyir kéne rája.
 A szívem is vérzik; én nem tudom talán . . .
 Mi lehet, mi lehet ami folyton bántja!
 Csak azt tudom, érzem, hogy össze van törve,
 Minden szép reményem elszállott örökre,
 Nincsen fényes sugár bus éltem hajnalán . . .
 Imádkozzál értem, drága édes anyám!

Imádkozgass értem és könnyörögj szépen,
 Drága édes anyám, szeretett jó anyám!
 Kérjed meg az Istent. Hátha szenvedésem
 Mindenhatósága megnyihiti talán.
 Ugysem óhajtok mást csendes nyugalomnál,
 Édes pihenésnél, kopár sirhalomnál,
 Mert csak ott nyughatom boldogan, igazán . . .
 Imádkozz csak értem, szeretett jó anyám!

Széttépték a gazok rólam a virágot,
 Pusztá lett a lelkem, csak tövis van rajta.
 Akármerre megyek, akármerre járok,
 Tövistelt az utam, csupán az van rajta.
 Nincsen már jó barát, — hajh, de van ellenség!
 Amely, gonosz kézzel, reményem tépi szét.
 Reményem tépi szét életem hajnalán . . .
 Imádkozz érettem, szeretett jó anyám!

NE VEGYEN AZ KÖNYVET . . .

Ne vegyen az könyvet a kezébe,
 Ki nem tudja megérteni azt,
 Mit a költő zokogva mond benne :
 Szivből törő fájdalmat, panaszt.

Ne fusson rajt közönyösen végig,
 Sajnálván rá szentelni időt,
 Hisz szegénynek más jutalma ugy sincs,
 Mintha tudja, hogy megértjük őt.

Mennyi panasz, mennyi nehéz bánat,
 Mennyi sóhaj, mennyi fájdalom!
 Mennyikönnyecsepp elféregy-egykönyvben,
 Egy-egy könyvben, egy-egy oldalon! . . .

És nincs, aki elmerengjen rajta,
 Megértvén a néma sorokat.
 Talán éppen most zokog a költő
 S mi akkor is csak kacagunk rajt'.

MIÉRT MONDOD . . . ?

Miért mondd, szeretsz engem?
 Ugysem hiszek néked,
 Kiolvasom a szemedből:
 Hamis a hűséged.

Mért ölelsz át két karoddal?
 Ugysem használ nékem
 Hallom szived dobogását:
 Másért dobog régen.

Mért csókolgatsz szüntelenül?
 Ugysem hiszek néked,
 Megérezem ajakadról:
 Más is csókol téged.

A MI SZERELMÜNK.

Valami úgy fáj, ha látlak,
Lelkem elfogja a bánat,
Ajkamon elnémul a hang
És szememben könnycsepp fakad.
Ha ilyenkor nem látnának:
Zokogva is siratnálak,
Pedig nagyon szeretlek!

Valami úgy fáj, ha nézlek,
Fáj, ha táncot járok véled,
Fáj, ha reám tekint szemed,
Ha kezéd kezembe teszed.
Éget a kin, a sejtelem,
A tudat, hogy szeretsz engem.
Pedig én is szeretlek!

Annyira fáj ez az élet,
Mikor szóba hoznak véled.
Pedig sokat rebesgetik,
Néha tőlem is kérdezik:
Szeretlek-e, vagy csak mondják?
Eltagadom, hogy ne tudják.
Pedig nagyon szeretlek!

Valami úgy fáj, egyre fáj,
Jobban minden fájdalomnál.
Kin ez az élet én nekem,
Pedig térted szenvedem.
Mert tudom, hogy a szerelmünk
Álom, melyből felébredünk.
Pedig nagyon szeretlek!

A TAVASZRÓL.

Máskor is jött tavasz
Bimbófakadással,
Meleg napsugárral,
Madár dalolással.
Valahányszor eljött,
Vidám volt a kedvem,
Túlvilági nóta,
Álombeli ének
Fakadott fel bennem.

Most is jött a tavasz
Bimbófakadással,
Meleg napsugárral,
Madár dalolással.
De mostani jötte
Elfogja a lelkem.
Régi, régi ének,
Sötét, borus képek
Keletkeznek bennem.

BESZÉLNI SZERETNÉK . . .

Beszélni szeretnék mondhatlan beszédet,
 Nem tudom : miről, mit, — csak valami szépet,
 Mit a lélek érez s a mit a sziv fakaszt
 És amely hirdotne lehetetlen tavaszt ;
 Molyre nem szólhatnál, csak egyetlen szóval,
 A mely szó fölérne minden földi jóval, —
 Ugy szeretnék tudni olyan szép beszédet,
 Nem tudom : miről, mit, — csak valami szépet.

Szólni is szeretnék lehetetlen hangon,
 Se csengve, se bongva, mit senki se halljon,
 Csak ugy némán, csöndben, még csak nem is
 [sugva,
 Hogy : mit a sziv dobog, profán fül ne tudja.
 Te hallanád csak meg és elhinnéd nékem,
 Aztán elmerengnél azon a beszéden,
 Melyből összeforrna két sziv, meg két lélek ;
 Ugy szeretnék tudni olyan szép beszédet.

Tanits meg beszélni olyan szépen, engem,
 Szépséges angyalom, édes szivem, lelkem ;
 Ne hangos beszéddel, a mint eddig tettük,
 De némán, csöndesen, mit csak ketten értünk :
 Egy szempillantással, mely tele van vágygyal,
 Forró szerelemmel, édes boldogsággal,
 Hitvesi hűséggel, a mely csókba fulva,
 Pecsétet lehel a mi boldogságunkra.

HA TUDNÁD . . .

Ha tudnád, hogy milyen szegény vagyok,
 Szép szerelmem, lelkem, angyalom,
 Ha tudnád, hogy az én örökségem
 Nem volt egyéb, csak egy sirhalom.
 Ha tudnád, hogy nincs egyebem nekem,
 Gondban, bajban megöszült anyám . . .
 Tudom, nem merengnél soha, soha,
 Ilyen szegény lantos dallamán.

De, ha tudnád, gyöngyharmatos éjjel
 Hány ezerszer gondolok reád,
 Ha hallanád bús, panaszos ajkam
 Hozzad szálló, vágyó sóhaját ;
 Ha éreznéd, ahogy én érzem,
 Ezt a hozzad szálló éneket,
 Tudom, hogy sohase volna neked
 Egy nyugalmas, csöndes éjjeled.

VÁD.

Igy volt édes:
 Bál volt és a cigány játszott,
 Aki ott volt, vigan táncolt.
 Én is kegyed elé léptem
 És egy keringőre kértem.
 Kegyed nyujtotta a karját,
 Én vezettem a termen át,
 Aztán, miként járták mások,
 Mi is lejtettük a táncot

Igy volt édes:
 Igen, a cigány csak játszott
 És mi lejtettük a táncot.
 Atkaroltam szép derekát
 S úgy vezettem a termen át.
 Aztán, mikor jónak véltem,
 Kebléről egy rózsát kértem,
 Kegyed így szólt: „Kell az másnak“
 Erre vége lett a táncnak.

Igy volt, édes:
 Én vezettem a helyére
 S csókot nyomtam szép kezére.
 Aztán köszöntem a táncot,
 Kegyed mosolyogni látszott.
 Igen, emlékszem még arra.
 Én kimentem az udvarra
 És ahol senki sem látott,
 Megsirattam azt a táncot.

HIÁBA . . .

Hiába hagytál el,
 Hiába vagy távol,
 Azért az én szívem
 Tőled el nem pártol.

Hiába csaltál meg,
 Hiába vágysz tova,
 Azért az én szívem
 Nem feled el soha.

Csak az fáj én nekem,
 Hogy az lett hűtelen,
 Hogy az hagyott el, kit
 Imádtam szüntelen.

Imádtam hangodat,
 Nyomodat, léptedet,
 Angyali járásod,
 Ártatlan lelkedet.

S hiába imádtam
 Egyetlen életem,
 Sohasem esett meg
 A szived szívemen.

De hogyha így van is,
 Vigasztal a tudat,
 Lesz idő, mikor majd
 Szived visszasírat.

VIDÁM VOLTAM . . .

Vidám voltam, mikor még szeretve,
Virrasztottam át száz éjszakát.
Elfeledtem bút, bajt és keservet,
Szilaj kedvem nem ismert határt.
Vidám voltam, mikor bohémmódra
Dévajkodva esattogtam a dalt,
Azt sem tudtam, miről szól a nóta,
Csak élveztem forró csókokat.

Bús vagyok most. Némán, elmerengve
Ragadom meg a teli pohárt.
És szeretném, hogyha kesergne,
Sirna velem az egész világ!
Bús vagyok most. De én nem esodálom,
Habár sirva zengem is dalom:
Eszemben jársz, mint egy elmúlt álom,
Hütlenné vált lelkem, angyalom.

Oh, ha egyszer újra láthatnálak,
Hütlenné vált lelkem, gyönyöröm;
Oh, ha végre megszűnne a bánat
És szívemben kélné még öröm;
Oh, ha egyszer felköszönhetnék,
Szilaj kedély és könnyelmű lét:
Elfeledném, hogy ily kin az élet,
Amily zordnak mostan érzem én.

De ha tovább is gyötör a bánat
És nyugalom nem lesz már soha;
Ha tovább is vágyódom utánad
És nem térek, hol te vagy, oda;
Ha tovább is keservvel és jajjal
És nélküled kell majd élnem itt:
Megátkozom — habár kárhozattal,
Boldogságunk első perceit.

SZERETTEM ÉN IS . . .

Szerettem én is, mint más legény,
Támadt lelkemben boldog remény,
S hogy szerelmem tiszta szüz vala:
Tanu rá a holdas éjszaka.

Késő este, holdas éjszakán
Kopogtattam kicsi ablakán,
Kinyillott az s csattogott a csók . . .
Oh, mily forró, oh, mily édes volt!

Minden mulatságon ott valánk,
Mi jártuk a tánénak legjavát,
Kis kacsóit hogyha érzem:
Azt hittem, hogy félvilág enyém.

De jöttek és mentek a napok,
Mig én egyszer arra virradok:
Szerelmünknek örökre vége
S nem maradt más, csak azemléke.

ZOKOGVA.

Egy kis házhoz el-eljárok,
Ablakánál meg-megállok
Hallgatni.
Betették a kis ablakot,
Mégis hallom, hogy zokog ott
Valaki.

Anyja karján egy kis gyermek
S mindkettőnek könnye pereg
Titokba;
Megzörgetem az ablakot,
Aztán én is elballagok
Zokogva . . .

CSÜGGETEGEN.

Csüggetegen,
Hallgatagon,
A szívemet
Altatgatom;
Csititgatom
Lágyan, hiven:
Aludj, aludj
Vérző szívem!

Aludj, álmodj
Boldog álmot,
Szerelmet és
Boldogságot.
Mig álomban
Tudod magad,
Nem érezel
Fájdalmakat.

VIGAD, AKI VIGAD.

Vigad, aki vigad,
Sir az, aki sirat.
Csak én nem vigadok,
Csak én nem siratok.
Olyan vagyok, mint a
Zord, halotti kriptá
És benne a halott:
Se élek, se halok.

Szeret, aki szeret,
Remél, kinck lehet.
Csak én nem szeretek,
Csak én nem remélek.
Olyan vagyok, mint a
Korhadozó fejfa,
Melyet a szél ledönt
S hever a — sir előtt.

NEM ÉLTEM ÉN ...

Nem éltem én eddig,
 Tán eztán sem élek.
 De még azt sem tudom:
 Van-e bennem lélek.
 Nem élek, csak vagyok,
 Mint az élőhalott,
 Mint az alvajáró,
 Mint az ébrenalvó.

Eltöprengek néha,
 Kinos életemben:
 A megváltó halál
 Mért is nem jó értem?
 Azt feleli rája
 Vérző szívem tája:
 Ugyan minek kérdem,
 Meghaltam már régen!

TENGEREN.

Tengeren a hajót,
 Ha viharok verék,
 Nem marad belőle,
 Csak egy roncs, törmelék.

Életem tengerén
 Engem is vihar ért;
 Azért nincs belőlem
 Csak egy roncs, törmelék.

NEM ILYEN AZ ÉLET.

Nem ilyen az élet,
Mint a hogy én élek,
Ahol a szív vérzik
És beteg a lélek.

Nem ilyen az élet,
Hol a sajtó kebelt,
Összemarcangolják,
Istentelen kezek.

MIÉRT . . .

Mért hal meg az ember,
Ha már született?
Miért, hogy nem élhet
Örök életet?

Azért, mert földből lett
S mit a föld adott:
Visszaköveteli
Az áldozatot,

SZERETTEM ÉN . . .

Szerettem én, mint a föld a napot,
 Mint az éjjel a fényes csillagot.
 És akit szerettem, úgy elhagyott.
 Mint az óra percet, pillanatot.
 Én szerettem, ő elhagyott. Balga!
 Vajjon mit is szerethettem rajta?
 Hisz még hű se volt!

AZ EMBER.

Bűnben fogamzott az ember,
 Sorsa tehát bűnhődés,
 Kegyelmet nyer, midőn meghal,
 Mert megszűn a szenvedés

A VILÁG . . .

A világ egy komédia,
Mi bohócok vagyunk,
Felvonás kezdet az élet;
Vége, ha meghalunk.
Játék közben egyik vidám,
Másik sir és jajgat.
Játék után? A közönség
Valamennyin kacag.

A TUDÓST . . .

A tudóst bolondnak tartják
És a bolond az bolond.
Közönséges agyban pedig
Nem termett még nagy dolog.
Már most, ha e feltétel áll,
(És hogy áll: az bizonyos)
Kérdés, hogy a három közül
Melyik akkor az okos?

A NÉP.

A nép mindig kenyeret kér.
 És mert éhes: nem csoda, —
 Adjál csak neki kalácsot,
 Kenyeret nem kér soha.

Hogyha kalácsot adsz neki,
 Meglátod, hogy husra vár.
 S ha már mindened odadtad,
 Még akkor is kiabál.

AKI HAZUG . . .

Aki hazug, azt megvetik
 És gúnynevet adnak rá,
 Aki igaz: megfeszítik,
 Mint a Krisztust najdanán.

Melyik ut hát az egyenes,
 Ha egyiket megvetik,
 A másikat, mint a Krisztust
 Még ma is megfeszítik?

HA BETEG AZ EMBER ...

Ha beteg az ember teste,
Mindent reá áldoz.
Fürdő, doktor és orvosság
Sokszor gyógyulást hoz.

De mikor a lélek beteg
S bár a szellem halott,
Hányszor sajnálunk meghozni
Egy kis áldozatot!

AZ ÁLSZENTESKEDŐ.

Hogy hiszi az Istent, hogy hiszi a Krisztust! . . .
Térdén állva csúszik az oltár elé.
De mikor az Isten — bármilyen közel van —
Ha megjelenik is, de nem a templomban:
Önmagábaszállva nem fordul felé.

Hogy hiszi a vallást, örök szeretetet,
Imát mormol, mintha jól esne neki.
De menjen csak hozzá rongyos öltözetben,
S kérje csak valaki az Isten nevében,
Nézzétek: gúnyosan hogy' kineveti!

UTON.

Ha egy kicsit még hidegebb lenne,
Most az utas bizony megdermedne.
Dér, hó, jég, fagy — akármerre nézek,
Testem reszket és zsibbadást érzek.

Amott, messzi, vagdalják a fákat,
Gondolkodom: ugyan mit csinálnak?
Szegény ördög! Mit csinálnának hát?
Koldusbotot, meg sirhalom fejfát.

A SZEGÉNY.

Ha a kebeledben
Szerető szív dobog,
Habár koldus vagy is,
Áldhatod a sorod.

Mert nem az a szegény,
Ki ugy kér kenyeret,
Hanem az a koldus,
Kiben nincs szeretet.

A KÖTÖRŐK.

Meggörnyedve állnak az ut mellett,
Aszott testükről lecsüng a ruha,
Fáradt tagokkal zuzzák a követ
S rájuk tapad az országut pora.

Az arcuk ég a lázas munkában
S sziporkázva hull szét a törött kő.
Elsenyvednek. Talán már maholnap
Eltakarja őket a temető.

Kocsik jönnek; köztük uri hintók . . .
S amint mellettük egy-egy elrobog,
Ránéz az egyik bágyadt szemével,
Most érzi csak, hogy nehéz a dolog.

Társaira visszapislantva szól:
„No, ugy-e hogy ingyenélők ezek!”
S kalapácsát feje fölé tartva
Olyant suhint, hogy a föld is remeg.

ALKONYTÁJBAN.

Alkonyodik. Künn a mezőn
Elcsendesül a dal, ének,
Elfáradtak a munkások,
Pihenőre hazatérnek.

Csak egy öreg marad ott künn,
— Ritkán szokott járni haza.
Nehéz neki a gyaloglás,
Megtörte a kapa, kasza.

Eszébe jut: enni kéne . . .
Kotorász a tarisznyában.
Egy kis kenyér van még benne,
Ép elég lesz vacsorára . . .

• Az uraság fényes hintón
Nagy sebesen arra robog.
Az öreg csak tovább eszik,
Közbe-közbe halkan mormog:

„Bizonyosan a vasúthoz
Vendégekért hajtatnak ki.
Megint nem alhatik az ur,
Szegény, szegény, hogy birja ki?..“

SZEGÉNY EMBEREK.

Föl sem pirkadt még a hajnal,
 Hire sincs még a reggelnek.
 A faluban talpon vannak
 S ki, a mezőre sietnek.

Mire a nap mutogatja
 Sugarait a határnak,
 Akkorra már a munkába'
 Egytől-egyig mind elfárad.

S ha jön a dél: megpihennek.
 Reájuk tűz a forró nap
 Ebédelnek. Szegény ebéd!
 Uri kutya külömbet kap.

De ha elfogyott az ebéd,
 Szépen tovább foly a munka;
 Melegjük lesz. A verejték
 Kigyöngyözik homlokukra.

Kérges kézzel letörölik
 Arcukról a verejtéket.
 Megszokták már. Föl se veszik,
 Ki nem izzad, nem élhet meg.

Ha este van, hazamennek
 Pihenőre a faluba.
 Szeretettel várják őket
 Már ottkint a kiskapuba'.

És ottbent a kis szobában,
 Az asztalhoz települnek
 S imádkoznak: „Uram Isten,
 Add meg a mi kenyerünket . . .“

Dal a „GYÖNGE EMBEREK“-ről. *)

Megrimellek, könyvem — ime —
Már zengem a hangokat:
Hallhatatlan légy, mint hittem,
Mikor megalkottalak.
És ha elmulsz, mint egyéb könyv,
Ez a vers majd megmarad
És hirdeti — addig-meddig —
Hallhatatlanságodat.

Ugy van: hittem! de mint mindig,
Most is megcsalt a remény,
Hiába volt reklám, hirnév —
Nem kelt el a zöngemény.
Prém József is hiába irt
Szép „Előszó“-t beléje,
Mindenki csak üm-mögött rá,
De nem kapott feléje.

Pedigirták a lapok is,
Hogy *igy, meg úgy, megjárja* . . .
Sőt akadt oly vakmerő is
(Tán nem értett hozzája):

Első könyvem 1905. évben, melyet legtöbbször becsültek, mégis legkevésbé fogyott el belőle.

Üstökösnek keresztelte
Szerény tehetségemet,
De mi haszna! ha könyvemből
Még — harapni se lehet . . .

Jól van könyvem, sose busulj!
Vigasztaljon a tudat,
Nem adtam én hazugságra
A te szerény hangodat.
Igy legalább nyugalommal
Bevárhatjuk a telet,
Ugyis nagyon drága a szén,
Befűttök majd te veled.

MÉRT RAGYOG A NAP . . .

Mért ragyog a nap az égen,
 Ha rá nézni nem lehet?
 Mért ragyog rám két szép szemed,
 Ha a szived nem szeret?
 Hiteget is, csalogat is,
 Hej, de tudom, hiába!
 Másnak ragyog, nem énnekem,
 Bogár szemed világa!

Felhő, felhő, sötét felhő
 Takarjad el a napot!
 Boruljon be a világ is,
 Hej, ha nekem nem ragyog!
 Takarjad el te is babám
 Csalfa, bogár szemedet,
 Hogy ne tudja csalogatni
 Az én szegény szívemet!

BUCSUZIK A MADÁR . . .

Bucsuzik a vándormadár,
 Nem várja meg a telet.
 Én is mennék, elbucsuznék,
 Hej, de nekem nem lehet!
 Könnyes szemmel tekintgetek
 A távozó madárra,
 Sirva nézem, de hiába,
 Nem szállhatok utána.

Vigy el, vigy el, vándormadár,
 Ne hagyj itten engemet!
 Zord már nekem ez a vidék,
 Itt maradnom nem lehet.
 Látod, én is árva vagyok,
 Senkim sincs itt a tájon, —
 Vigy el, vigy el másvilágra,
 Hogy a szívem ne fájjon.

PANASZT TESZEK . . .

Panaszt tesztek az Istennek,
Parancsoljon a szívemnek,
Mert az olyan cudar kemény,
Nem bír vele ilyen szegény,
Gyenge legény.

Se éjjelem, se nappalom,
Lánkra verni mégse tudom.
Ha pedig megfenyegetem,
Pártját fogja a szerelem,
A szerelem.

RÁTARTÓS A KORCSMÁROS UR . . .

Rátartós a korcsmáros ur
A házatájára,
Azt beszélí fűnek-fának,
Sokat adnak rája.
Hej, pedig a házatája
Nem is olyan drága,
Mint az a szép szikraszemü,
Angyalszivü lánya.

Hej, ha tudná a miniszter,
Hogy az a lány drága,
Kiküldené a főbirót
Adót vetni rája.
Hét vármegyét a szemére,
Százat egy csókjára, —
Még se lenne megadózza
Az igazi ára.

HERVADÓBAN . . .

Hervadóban az én szívem virága,
Kis angyalom mért nem gondolsz reája,
Mind hiába becézgetem, ápolom,
Elhervad az, nemsokára, jól tudom.

De szeretném a szívemet kivenni,
Ablakodba virág gyanánt kitenni,
Ha meglátnád hervadását szegénynek,
Talán, talán elhinnéd, hogy szeretlek.

VIDÁM NÓTA MELLETT.

Vidám nótát huz a cigány,
Mégis búsan hallgatom.
Ugy eltudok keseregni
Azon a vig dallamon.
Mert a nóta szilaj hangja
Belecsap a szívembe
S addig-addig tépi, marja,
Mig könny fakad szemembe.

Vidám nótát huz a cigány
És egy kis kis lány énekel,
Mind a kettő vidáman szól,
Mégis úgy fáj énnem!
S mig a cigány szilaj kedvvel
Vig nótákat hegedül:
Ráborulok az asztalra,
Ugy zokogok egyedül

VALAHOL . . .

Valahol egy helyen temettek,
 Temetésről kaptam levelet.
 Azt írják, hogy szép volt
 A sok virág koszoru,
 Szegény szívem jaj de szomorú!

Szomorú hírt irtak hazámból,
 Utolsó hír volt ez babámról.
 Jaj, minek is irták
 Ezt a hírt meg énnékem,
 De elvitte minden reményem!

GAZDA URAM . . .

Gazda uram nézze el azt nékem,
 Hogy a házát nem láttam a héten,
 Rám nézett a koresmárosné lánya,
 Rabbá ejtett csillagszeme lángja,

Gazda uram csak még arra kérem,
 Adja ki az egész évi bérem,
 Adja ki az utolsó krajcárig,
 Hadd mulatok szívemszakadtáig.

A HEGEDŰM . . .

A hegedűm panaszt emelt nálam,
 Vidám nótát régen muzsikáltam.
 Hejh, de mikor majd megöl a bánat,
 Én Istenem, hogyan muzsikáljak...

Ne panaszolj, szívem altatója,
 Tebelőled szól még vidám nóta,
 De a mi az én lelkemben támadt,
 Nem más az, mint örökös búbánat.

KETTEN ÜLTÜNK . . .

Ketten ültünk a lugasban,
 Csak mi ketten, senki más:
 Ajkam ajakadra tapadt,
 S elhangzott a cuppanás.

Erre, édes, szemérmesen
 Lesütötted szép szemed,
 Én megfogtam kis kezedet,
 Éreztem, hogy megremeg.

Felforrott vad, ifju vérem
 És a szívem dobogott.
 S hogy keblemre öleltelek,
 Valami úgy elfogott . . .

Amint ott ültünk kettecskén,
 Csókra csók jött azután,
 Te is egyet, én is egyet,
 Adtuk-vettük szaporán.

Egyszerre csak megijedve
 Keservesen zokogtál:
 — Jaj Istenem, mi lesz most, ha
 A mamuska itt talál!?

— Ne félj édes, — biztattalak —
 Ha csak ketten is vagyunk,
 Nem tudja azt meg a mama,
 Nem is lesz nekünk bajunk.

De meg hogyha megtudná is
 A mama vagy bárki más,
 Hiszen neki is jól esett
 Az az első cuppanás . . .

SZERETLEK . . .

Szeretlek angyalom
 Szilaj szenvedéllyel,
 Sóvárgó lelkemnek
 Lángoló hevével;
 Liliom termeted,
 Ragyogó szép szemed,
 Rózsás arcod pirját,
 Pici szived titkát,
 Szeretem, szeretem!

Szeretlek angyalom,
 Imádom lelkedet,
 Imádom azt a kis
 Ártatlan lelkedet,
 Te vagy üdvösségem,
 Hitem, reménységem,
 Életem, halálom,
 Krisztusom, megváltóm,
 Szeretlek, szeretlek!

Ha sajog a lelkem
 A tenger suly alatt,
 Ha vérzik a szívem
 Nehéz bánat alatt,
 Csak reád gondolok,
 Felőled álmodom

S megenyhül bánatom,
Szeretlek, szeretlek!

Máskor a nagy világ
Kicsiny volt én nekem,
Most meg te egyedül
Betöltöd életem,
Fekete szép szemed,
Ábrándos kis lelked,
Többet ér énnekem,
Egyetlen életem,
Az egész világnál!

Álmodom felőled
Tündér szép álmokat,
Csókolom álmomban
Rózsás szép arcodat,
És ha felébredek,
Sóhajtom a neved,
S ilyenkor szeretlek,
Kutatlak, kereslek,
Hol vagy? Hová tűntél?

Karod a vállamon,
Pihenni érzem,
Kezem a kezédbe
Ha nyugodni teszem,
Ajkad az ajkamon,
S a csókot hallgatom,
Feledve mult, jelen,
Pedig nem vagy velem,
Pedig de távol vagy!

SOKAT IRTAM ÉN MÁR . . .

Sokat irtam én már oddig
És irok még — úgy lehet.
De a legszebb versem az lesz,
Mit most irok teneked.

De sokáig kerestelek,
De sokáig vártalak,
Mégis de megszerettelek,
Mikor megtaláltalak.

Egy pillanat volt az csupán,
Mig szép szemed rám tapadt,
De hogy el ne feledjelek,
Elég volt egy pillanat.

Kérded édes, miért legszebb
E parányi zöngemény?
Mert te most lettél menyasszony,
Én meg boldog vőlegény.

LESZ ÁM MAJD ÉN NEKEM . . .

Lesz ám majd én nekem szép kis feleségem,
 Aki szeretettel gondot visel rám,
 Aztán ha a munka pihenni engedi,
 Felesendiül a nóta dalos ajakán.
 Mikor jön az este, kéz a kézbe fonva
 Egymásért dobogván szerelmes szívünk:
 Ó majd én rám tekint, én meg őrá nézek,
 Aztán mást se teszünk, mint csak nevetünk.

Kacagunk a multon, meg a szenvedésen,
 — A mult, a szenvedés csak engem illet —
 Hiszen ő alig, hogy a világba lépett.
 Egypár nótát dalolt, aztán enyém lett.
 Asszony lett belőle, az én feleségem,
 Hogy megédesítse nehéz napjaim —
 Kéz a kézbe tartva, szem a szemre nézve
 Ugy kacagunk a lét bohóságain.

Eszünkbe se jut majd szomorúnak lenni,
 Mert sok dolgot ad ám a házas élet!
 Folyton ölelkezni, folyton csókolózni,
 Egymásról álmodni — ez lesz az élet;
 Ugy-e édes szívem szerelmes angyalom,
 Te is így gondolod el az életet?
 Majd meglátod, de jó, ha boldog az ember,
 Te is nekem élsz majd s én is csak neked.

FINITA LA COMEDIE.

Végére ér a vad, bohém élet,
 Egy pár óra, aztán jó'jszakát!
 A vad folyó szük mederbe mélyed,
 Nem csap már ki, ne féltsd a határt.
 Szilaj vérem, ha ver is fel habot,
 Nem a régi hullám háborog,
 Lecsendesül, ha megérzi karod,
 S ha mint a nap szemed rámosolyg.

Pedig oh mily vadul rohant tova . . .
 Hányta, verte, csapdosta magát,
 Neki lódult zúgva, háborogva,
 S nem ok nélkül félték a határt.
 A merre járt, feljajdult a panasz,
 A merre járt, tán minden kihalt . . .
 Lecsendesült. Sem nyár, sem a tavasz
 Nem csalja ki többé a vihart.

Vig czimborák társasága gyakran
 Pillanatnyi élvezetre vont,
 Nem gondolva multtal és jövővel,
 Csupán csak a jelent láttam ott.
 Harsogott az ének, a vidám dal,
 Tanu rája a sok éjszaka,
 Mig egyszeresak valóra ébredtem
 És a való a legszebb maga.

Nagy a világ, de kicsi volt nekem,
 Képzetelem nem fért meg benne.
 Szabadon szállt láthatatlan tájon,
 Nem szállhat már, mert le van verve.
 Ugy szeretnék elvonulni félre.
 Remeteként élni, mint halott,
 Hol nem férne hozzám önző érdek,
 Elfeledném, hogy élő vagyok.

Egy fénysugár világít csak felém,
 Közledek napról-napra már,
 Mit elhordtam a lét Golgotáján,
 A jutalom ez lesz majd talán.
 De nehezen várom azt a napot,
 Mikor meglesz, miről álmodok,
 S mikor neked, kegyetlen múlt s jelen,
 Buesut intve feléd kaeagok.

Én vagyok most szerelmes Romeó
 És szerelmem a szép Julia,
 Akik egymást annyira szerették.
 Én magam is elértem oda.
 Ne is szóljon én ellenem senki,
 Hazug szava minék mennydörög?
 Hiszen minden mulandó, veszendő,
 Csupán csak a szerelem örök.

Oh gyere hát nyugodalmas élet!
 Gyere felém, hadd ösmerjelek.
 Érkezésed oly nehezen várom,
 Fáradt vagyok s a lelkem beteg.
 Pihenésre vágyik minden tagom,
 Megszenvedtem a világ zaját.
 Hadd keljen fel az igazi napom.
 Bohém élet: bon zsur, jó'jszakát!

Az lesz majd az élet, mikor nekem
 Lesz kis csöndes, nyugodt otthonom,
 Elfeledem a vig cimborákat,
 Hogy voltak-e? — még azt se tudom.
 Vig cimborá lesz a feleségem,
 Hol dalolgat, hol meg muzsikál,
 S hogy hangosabb legyen a lakásunk:
 Egy kis bőgőt is szerzünk talán

LEZÁROM A MULTAT . . .

Lezárom a multat, fátyolt vonok rája :
 A feledés édes, de bús fátyolát.
 A mit eldaloltam, magamnak daloltam :
 A szívem zengte el panaszos dalát.
 Mondva csinált hangok nem fakadtak bennem,
 Tanu legyen rája sivár életem.
 Háborgó lelkemnek fel-felsíró jajja
 Több éneket, tudom, nem dalol nekem.

Te jóságos Isten, aki annyi csapást
 A vállamra mértél : áldom nagy neved !
 Megjárattad velem a Lét Golgotáját,
 De drágán is adtál nekem kenyeret !
 Sokszor esordult könnyem keserű kenyérre,
 De elszenvedtem, mit kezded rám rakott,
 Megváltottál engem s új életre keltem,
 Mint a Krisztus urunk, ki feltámadott.

Hányszor zugolódtam a teremtés ellen,
 Alig volt egyetlenegy nyugodt napom,
 Ha egyszer körülvevett az öröm, boldogság :
 Százszor vett körül a néma fájdalom.
 Feljajdultam fájón : Mit ér hát az élet,
 Ha örök küzdelem az élet maga ?
 De, hogy valamikor ilyen boldog leszek :
 Ezt az egyet nem én, nem hittem soha.

Mit eddig daloltam, fájó nóták azok,
 Csak panasz azoknak minden betűje,
 A lantom most is az, de más a nótája,
 Más a hang is, ami fakad belőle
 Eddig panasz hangon harsogott az ének,
 Most pedig boldogság árad szét róla, —
 Ha így folyik tovább, — én édes Istenem! —
 De szép is lesz majd a legszebbik nóta!

Csöndes megnyugvással temetem a multat,
 A mit elszenvedtem : feledve legyen !
 Felemelt homlokkal nézek a jövőbe
 S lelkemmel merengek két csillag szemem.
 Nagyon szép az ének, mikor mi alkotjuk,
 De a legszebb akkor, ha szivből fakad,
 Legeslegszebb pedig az az ének lesz majd,
 Mikor majd egymásra tapad két ajak.

Kedves kis feleség, aki szeretettel
 Meg-megcirógatja lázas homlokom,
 Vigasztaló szóval, csevegő beszéddel
 Elaltatja, ha lesz néha bánatom.
 Édes lesz a bánat, ha kettőnkért fakad,
 S könnyebben viselem az élet terhét,
 Aztán ha dalolni mégis kedvem támad,
 A fiam zengi el — apja énekét.

Össze teszem kezem buzgó imádságra
 S imádkozom hozzád édes Istenem !
 Hogy a boldogságom; amit most remélek,
 Valóságra vállaljon — oh add meg nekem !
 Hiszen tudod, Atyám, idegenben jártam,
 Örök törekvés volt egész életem,
 Ennyi küzdelem után nagyon megérdemlem,
 Hogy a boldogságom végtelen legyen.

VIGASZTALÁS.

Jer csak ide édes, tilj le ide mellóm,
 S fordítsd felém arcod bus tekintetét.
 Tedd csak a vállamra gömbölyű karodat,
 Felolvasok neked néhány költeményt.
 Nézd, e szegény költő, elégedett ember,
 Mégis panasz hangon esendül meg dala,
 Mintha ősz fejére sohse ragyogott vón
 Dél, kelet, napnyugat s észak csillaga.

Azt mondja versében: „nem értek kalászkok,
 Az én aratásom egy marék virág.
 És az én gyönyöröm az álomlátások,
 És az én világom egy álomvilág.“
 Ha ösmert vón téged, mint én hogy ösmerek
 S a vállán nyughatna ez a meleg kar,
 Belepillanthatna ebbe a szempárba:
 Tudom, nem termett vón soha ez a dal.

Nézd, van itt egy másik, ez meg arról beszél,
 Hogy az édes anyja merre s hol pihen.
 Más nem találná meg azt a kis sírhalmot,
 De ő rátalálna madár röptiben.
 Mi sugja meg neki, hol az a sírhalom?
 Mi csalja el oda olyan messzire?
 Az égő szeretet, mely erős kapocsal
 Az emléket tartja öreg lelkibe.

Van itt ilyen több is, sőt ilyen a többi,
 Látod? Ez is... ez is... ez mind arról szól:
 Az élet kegyetlen, örömnapja nincsen,
 De a fájdalomról oly jó, ha dalol . . .
 Mi is, édes szívem, miért zugolódnánk,
 Bár az élet terhe nagyon ránk szakadt,
 Hiszen a szeretet, az égő szeretet,
 Melytől a fájdalom nyer enyhületet
 Örökkön-örökké szívünkben marad.

BENN ÜLÖK ÉN . . .

Benn ülök én a meleg szobában
Feleségem s kis fiam között,
Agyamba a rég letűnt időknek
Bús emléke vissza költözött.

De más is volt akkor az én életem!
Tört hajóval a lét tengerén
Kutattam a boldogságom révét
S még csillag se ragyogott felém.

Elhagyatva, számkivetve életem,
Karácsonyom kinokat hozott.
Bár jól tudtam, ugyan mit is várhat,
Akit a sors rég elátkozott.

Jertek ide édes szeretteim:
Feleségem s kicsi gyermekem,
Rátok nézve elmulik a bus kép
S új remény kél borús lelkemen.

RIPACS MARCI.

— PRÓZA. —

RJPACS MARCI.

— Próza. —

Szörnyen szomorú történet
Megírásába kezdettem.
Nem tudom a Muzsa
Nem hagy-e eserben?
Rimbe nem szedem,
Lábakba nem rakom,
Hogy a szomorusága
Mentől kirivóbb legyen.
Sirjatok hát
Ti földi porhüvelyek,
Kik nem átalljátok
Elolvasni
E siralmas történetet,
Minél siralmasabbat
A világ még nem pipált.
Gyujtsátok hát meg a lámpákat
És fel a kurtinával!

I.

— Ön az Rózszi?
— Én vagyok uram,
Mit kíván?

— Hogy én mit kívánok?
 — Igen, mit kíván?
 — Én bizony kívánok
 Anynyi mindenfélét,
 Hogy az ördög se
 Teljesítheti.
 — Ugy értem,
 Hogy tőlem mit kíván?
 — Nem kívánok én egyebet,
 Minthogy ismerjen meg.
 — De ha nem ismerem.
 — Nem ismer?
 Oh ég és pokol,
 Millió kartács,
 Schrapnell vagy léghajó,
 Szóval minden,
 Ami csak veszedelmes.
 Hát hogy lehet az,
 Hogy engem nem ismer?
 Nem ismer engem,
 Akivel együtt járta
 Az élet göröngyös utjait
 És akivel huzta
 Thália szekerét.

— Hát kicsoda maga?
 — Én vagyok a Marci;
 Az a Marci, akinek
 Elénekelte az eszét.
 — Tagadom.
 — De én meg tudom.
 Mert megbolondultam
 Kegyed után
 És elmentem a társulattal
 Faluról — városra,
 Városról — falura,

Kóborolni.
 — Mintha emlékeznék....
 Szólt Rózsi gondolkodva.
 — Nőhát, mivel maga a Marci,
 Akivel sokat énekeltem
 És akinek elénekeltem
 Az eszét és a szivét:
 Jöjjön velem!
 Bemutatom a férjemet.
 — !!!
 — Nő igen, a férjemet,
 Kinek nem esküdtem
 Örök hűséget még,
 De férjemnek tisztelem.
 — Gratulálok!
 — Ön gunyolódik?
 — Eszemágában sincs!
 Dehát — menjünk!
 És azzal bementek,
 Akarom mondani:
 Fölmentek a lakásba
 Nem azért mentek föl,
 Mert emeleten volt a lakás,
 Hanem azért,
 Mert a padláson laktak.
 És ott bemutatván Rózsi,
 A kedves férjének,
 Azt az ifjút, kivel
 Valamikor együtt énekelte
 És akinek elénekelte
 Az eszét és a szivét.
 A férj ur egy kopaszszájú,
 De csinos ember volt,
 Csak az nem volt rajta tetszetős,
 Hogy ruháján folt hátán volt a folt.
 Igen; folt hátán volt a folt

Olyannyira,
 Hogy, ha a kabátba
 Egeret tettek volna,
 Hát kilenevenkilene
 Macska se tudta volna megfogni —
 Már t. i. az egeret.
 -- Ó a férjem!
 Szólt Rózsi, s mosolygott.
 És Marci kezét fogott vele.
 Aztán nézték egymást,
 Jó sokáig,
 Mint mikor két macska
 Áll szemben egymással.
 Végre aztán odajutott a dolog,
 Hogy a Marci tiszteletére
 Ebéd készült s megkinálták vele.
 Nem volt valami fölséges ebéd,
 De akinek élénkelték
 Az eszét és a szivét,
 Ilyen ebéddel is
 Megelégedhetett.
 Ebéd után a férj ur
 Kíváncsi volt,
 Hogyan bolondult Marci urfi
 Azokba a szép szemekbe,
 A melyekbe
 Most már nem bolondulna bele.
 És Marci urfi nem kérette magát,
 Hanem rágyujtott egy szivarra . .
 Azaz rágyujtott volna,
 Ha lett volna,
 De mivel nem volt,
 Hát rágyujtott a Rózsi férjura,
 De nem szivarra,
 Hanem a pipájára,
 Marci urfi pedig köpködött.

Aztán hozzáfogott az elbeszéléshez
 Amint ime következik.

II.

— Kamasz voltam . . .
 Talán huszadik esztendő,
 Midőn Rózsi nagysám
 Egy szintársulattal
 Bedöcögött kis falunkba.
 Én, mikor megláttam,
 Minthameny kő esapott volna belém
 Beleszerelmeskedtem.
 Elhagytam aztán
 Az édes anyámat,
 Meg a testvéreimet,
 És az egész falut
 Pereputyostól együtt
 És mentem velük Ozorára,
 Hova letelepedtek.
 Az anyám, a szegény,
 Lótott-futott utánnam,
 Hogy térjek vissza,
 Mert ha nem :
 Kiátkoz a familiából.
 De én nem tértem vissza,
 Hanem színésszé avattak.
 Épen a plebános is
 Akkor foglalta el a parochiát
 S annak a vendégei
 Mulattak odalent,
 Mi pedig fönt a padláson,
 Mert ott laktunk,
 Ép mint most önök.
 (Itt a férj ur köhintett egyet
 És megtörölte a bajuszát . . .

Azaz megtörölte volna,
 Ha lett volna;
 De mivel nem volt,
 Hát megtörölte a szájaszélét,
 Amely különben elég diszes volt,
 Csak egy kissé tulságosan
 Kifelé pöndörödött.)
 Itt — hogy ki ne feledjem —
 — Folytatá Marci, a színész —
 Megtörtént az az eset,
 Hogy a jámbor falusiak
 Küldöttséget menesztettek
 A plébános urhoz,
 Hogy hódolatukat lerakják. —
 A direktor kinézett a padlás,
 Akarom mondani:
 A lakásunk ajtaján,
 Kit meglátott a küldöttség.
 Jobban mondva: a kopasz száját
 Láta meg, — tehát
 Hozzá baktatott,
 Föl a padlásra.
 A direktor persze megijedt,
 De a jámbor küldöttség
 Vezetőjének több esze lévén,
 — Nem hiába bíró volt. —
 Neki rugaszkodva vezetett
 S fölérték a padlásra,
 A mi szerény hajlékunkba,
 Hol a mi dicső direktorunkat
 Ekkép tisztelték meg:
 „Isten kegyelméből,
 A nép jóvoltából
 Ide rendeltetett
 Lelki főpásztorunk!
 Ime, ezen község

Hithü polgársága
 Ezt a szép serleget
 Küldötte számára.“
 Mindezeket pedig
 Az a bíró mondta,
 Aki a serleget
 A mi direktorunknak
 Nagy hajlongások között,
 Szépen átadta.
 Azután egyenként
 Megragadták az alkalmat,
 Illetve a direktor kezét,
 Azt, amelyikkel
 A feleségét szokta oldöngetni
 És — megcsókolták.
 Azzal megfordultak
 És távoznak,
 Miként távozik a kámfor,
 S csak az illatuk maradt
 És a hódolatuk szimboluma
 Egy ezüst serleg képében.

A mi direktorunk
 Azt se tudta örömeiben,
 Ugorjon-e harmadfelet,
 Vagy lekapja kopasz fejéről
 Még kopaszabb és zsiros kalapját
 És földhöz csapja.
 De egyiket sem merte megtenni;
 Még pedig azért nem,
 Mert ha ugrott volna:
 Tekintve potrohás hasát
 És sulyos természetét
 Leszakad a padlás alatta.
 A kalapját pedig
 Azért nem merte földhöz csapni,

Mert anélkül is elég rossz volt.
Már pedig miben játszon bárót,
Ha össze vagy széjjel szakad.

Mondom: nem tette egyiket sem,
Hanem a helyett
Tanácsra hívta az eszét
És mi véletlenül megmaradt
A potrohos kebel alatt:
A szive sugallatát.
Azután hívta feleségét,
A drága asszonyt,
Akinek esze bár gyóren volt,
De annál inkább
Szerette az ilyen
Ezüst serleges alkalmat.

— Édes feleségem!
Szólt a böles direktor
Életem hű párja,
Ki megosztottad velem
Haragod és gyűlöleted,
Valamint jó és balsorsod,
Ime, én is megfogom osztani
E fejedelmi ajándékot,
Mely ősz fejem tiszteletére
A társulat fejének adatott.

— Eláll! Eláll!
— Kiabáltak a többiek. —
Nem az ősz fejének
Tiszteletlen tiszteletére,
Hanem azért adták
E fejedelmi serleget,
Mert az új papnak vélték
A jámbor polgárok.

Tehát annyi köze sincs hozzá,
Mint bármelyik csepürágónak,
Vagy ha köze van hozzá,
Akkor közünk van nekünk is!
A direktor megvakarta
Billiárd golyó koponyáját
És, miközben hunyorgatta
Vérben forgó szemeit,
Az érdeemes társulatnak
Ilyenformán dörgött:
— Az én ősz fejem
Főnséges tiszteletében
Mit kételkedtek
Nyomorult csepürágók!
Nem-e én vagyok a fej
És ti a lábaim,
Melyeket csak arra használok,
Hogy legyen a törzsemnek
Rajta megnyugodni?
Miért krárog e durva hang
Ez érdemekben
És tudományban
Megőszült koponya ellen?
A társulat eloszlik,
Mint a buborék,
Vagy a pára,
Ha nincs nap, amely
Magába fölszívja
És a tengerbe hordja.
E fő a nap,
A párák ti vagytok
És a tenger a tudomány,
Melybe vezetlek titeket,
Mint vezette Mózes
Vagy Faraó
Az ő ivadékait

Azért azt mondom :
— Kuss !

No hisz' nem kellett több !
Fölugrott a drámai hős,
Aki tisztességes korában
Mészáros legény lehetett.
És elkapta a serleget
A direktor kezéből,
Mint a zugó vihar, mikor
Letép egy falevelet a fáról
Aztán azt mondta
Nem éppen kenetteljes hangon :
— Kuss ám, az apád !
Hitvány éhenkórász !
Nem elég, hogy veled tartunk
Étlen-szomjan,
A tejfelt mindig te szeded,
Nekünk savó is alig jut
És most ezt is
Magadnak akarod tartani ?
Hogy vájja ki
Szemeidet a holló !
Hogy nyüszítve járj
A falu határában,
Hogy némuljon el a hangod,
És ne mondhasson egyebet,
Mint: i á, i - á !

Ennyit mondott a drámai hős,
De egy szuszra mondta
És többet kívánni sem lehet tőle.
A társulat érdemes tagjai
Természetesen
A pártjára állottak.
De nem úgy az asszony !

Kiabált valami
Becstelenség féjét,
De a végén mégis
Megállapodtak abban,
Hogy az ezüst serleggel
A társulat szendéje
Másnap Veszprémbe utazik
És zálogba csapja,
Amit adnak érte,
Testvériesen megosztják,
És ezzel : punktum !

III.

Másnap aztán
Ott is hagytuk a falut,
Fájó kebellet
És sóhajokkal.
Bár az Egek ura,
S a Tháliák Istene
Sok ilyen községet teremtene,
Mint Ozora,
Ahol a színészből
Papot csinálnak
És ezüst serleget,
Harminc forintosat,
Adnak neki ingyen.

Ozoráról, midőn eltávozáink,
Fnyingnek vettük utunkat
És ott telepedtünk le.
De mivel rossz, esős idők jártak,
Vendégeink nem igen jöttek
S így csaknem fölaszótt az állunk.
A direktorné, persze,
Nem tudott ebédet főzni,
Mert nem volt miből.

Így kénytelenek voltunk
 Ebéd kelyett
 Nézni a napot,
 Már t. i. mikor az is előbujt.
 De támadt a direktornénak
 Egy mentő gondolata,
 Mit tudunkra is adott
 Azt adta tudunkra,
 Hogy: ha enni akarunk,
 Menjünk el a hódosi erdőbe
 S szedjük gombát
 Hozzuk haza
 És ő,
 Az áldott teremtés
 Készít belőle
 Olyan finoa ebédet,
 Hogy még meg is nyaljuk
 A szájunkat utána.
 Ugy is lett.
 Elmentünk az erdőre
 És szedtünk gombát.
 De mivelhogya nem ismertük
 A jó és a rossz gombát,
 Hát összeszedtük valamennyit.
 Mikor elvittük haza,
 A direktorné
 Szépen kiválogatta
 És a jót megfőzte.
 De mivel kevés jó volt.
 A böles direktor,
 Abból a másik válogatottból
 Még néhányat beletett.
 Mig az asszony
 Máshol volt elfoglalva.
 A direktorné pedig főzte,
 Miként főzi a taplót

A rossz tanuló diák,
 Néhány szekunda miatt,
 Mikor karácsonyra hazamegy.

Nem is kell tán mondanom,
 Hogy mi a gombaétkekből,
 Kitömtünk emberségesen.
 Ebéd után, mint a nagy urak,
 Fláimosodtunk
 És leheveredtünk,
 Hevertünk, szunyadtunk
 Egészen addig,
 Mig föl nem ébredtünk.
 S mire ébredtünk föl?
 Arra, hogy a böles direktor,
 Az ő művészi eszével,
 Lehuzta lábáról a cipőt
 És keztyűt huzott rája.
 A kezére meg
 Felhuzta a cipőit.
 A fejére pedig
 Feltette a direktorné kalapját.
 Mondom, így csinált
 És azzal odament a kályhához
 Azt megölelte
 És egy ropogós csárdást
 Táncolt vele.
 Mikor megunta a csárdást,
 Keringőt akarván táncolni.
 De persze a kályhának
 Mindenesetre több esze volt
 S nem mozdult a helyéből.
 Ezért a direktor ur
 Roppant dühbe gurult
 És nekirontott
 — Nem a kályhának

Hanem az áldott direktornénak,
 Az ő hitestársának,
 Amiért rosszul nevelte a kályhát,
 Oly rosszul, hogy vele,
 Mint atyjával,
 Még egy keringőre sem ment el.
 Igen, mondom, nekirontott
 És ütötte-verte,
 Mig ki nem vettük a kezéből
 És őt mig meg nem kötöttük,
 Mint a borjut,
 Amelyet vásárra visznek.
 Ugy vittük el mi is,
 A mi böles direktorunkat,
 A falun végig,
 A doktorhoz.
 Ki — hogy az Isten verje meg! —
 Egy pengőforintért találta el,
 Amit mi anélkül is tudtunk:
 Tudniillik,
 Hogy a direktor megbolondult.
 Ki is hányatta vele
 A bolondgombát,
 Mire jobban lett szegény.

Ekkor megfogadtuk
 Szent fogadással,
 Hogy soha többé
 Bármilyen éhesek legyünk is,
 Bolondgombát nem eszünk,
 Mert az embernek
 Egy pengőforintért
 Mondja meg az orvos,
 Hogy — megbolondult.
 E miatt aztán
 Megint pusztulni kellett

A községből,
 Mert aki csak látott,
 Mindnyájunkat
 Bolondnak nézett.
 Pedig én még most is
 Azt állitom,
 Hogy ők is bolondok voltak.

Mit volt mit tenni mást,
 Átballagtunk egy
 Vaklovas kocsin Siófokra.

Mondom, odamentünk át
 És a „Fogas“ vendéglőben
 Telepedtünk le,
 Ahol szívesen fogadtak.
 Első este mindjárt
 Meg is kezdtük a játékot,
 De — fájdalom! —
 „Üres ház előtt . . .“
 Ugyan volt vendégünk
 Három borbélylegény személyében
 De azok sem pénzért,
 Hanem parókéért
 Kaptak jegyeket,
 Melyeket a böles gazdától
 Tisztesség szolván loptak.
 A gazda persze megtudta,
 El is jött a parókákért.

Ilyen fogadtatás után,
 Megint elszontyolodtunk
 És lehorgasztott fővel
 Hallgattuk.
 A cekkünk pedig
 Siófokiasan szaporodott.

Elmentünk volna már
De ha nem lehetett.
Nagy volt az adósság.
S míg ki nem szurkoljuk,
Addig nem engedtek el.

— Hát jó! — gondolta az
Érdemes direktorunk. —
Ne engedjen el a vendéglős,
Csak adjon, ami kell.
El leszünk mi nála
Akár a tavaszig is.

Végül úgy határoztunk
Nagy bölcseséggel,
Hogy itthagyunk mindent,
Csak becses személyünket,
Azt is gyalogszerrel,
Átcipeljük Siómarosra.

Igy költöztünk aztán
Három órahosszáig,
Mire szerencsésen
Siómarosra értünk.

A direktor a paphoz ment,
Pártfogásért esedezván,
A komikus a bíróhoz,
Hogy doboltassa ki,
Misperint nagynevű
És országoshirű
Budapesti színészek
Érkeztek a községbe.
Én pedig a tanítóhoz
Rohantam lóhalálában,
Hogy az iskolát,

Egy estére,
Engedje át nekünk,
Mit az szívesen át is engedett.

Esti harangszókor
Megkezdődött a játék
És a jámbor polgárnép,
Nevetett, kacagott,
Majd megpukkadt
A sok bolondságtól,
Amit beadtunk nekik.
Lett is pénz bőven!
Harminchárom forint
Meg tizenöt krajeár.
Mikor boldogan birtuk
A harmincháromforint
Tizenöt krajeárt,
Betekintettünk oda,
Ahol szívesen láttak.
E hely pedig nem volt más,
Mint a falu szállodája.
Ahol mindent kaphattunk,
Csak éppen azt nem,
Amire legnagyobb szükség volt,
Már tudniillik: szállást.
Igy kénytelen-kelletlen
Fenn kellett maradnunk
Virágos-virradtig.
Minek az lett a következménye,
Hogy mire reggel lett,
A harminchárom forintot
A falu szállodása
És a cigánybanda
Ölelték keblükre.

És mi . . . ismét fájdalommal,

Meg üres zsebbel,
Egy kis zugolódás után
Gyűlést hívtunk egybe.
Miszerint, melyszerint,
Aszerint, miszerint
Megvitatni kellett,
Miképen és hogyan
Távoznunk innen.

Szorencsére a gyűlés alatt
Egy vaklovas sánta kocsis
Valamikép odavetődött,
Ki egy pengőforintért
És egy ígért karénekkért
Viszont ígérte azt,
Hogy elszállítja
Beccses személyiségünket
Enying városába,
Hol az orvos is,
Az ő böles eszével,
Egy forintért találta el,
Amit mi anélkül is tudtunk,
Hogy a direktorunk
— Megbolondult.
Főleihelődtünk tehát,
Miként a csiga-biga,
Mire a koesi odadöcögött,
Melyre mi könnyű testtel,
De annál nehezebb szívvel
Fölraktuk magunkat.

IV.

Sok viszontagság után
Ott találtuk magunkat
A szomszéd faluban.

Ahol épen bucsu volt.
A korcsmahelyiség tele volt
Nyüzsgő fiatalsággal,
Mely három szál füstös
Cigánylegény nótája mellett,
Rakta egyik lábát a másik mellé,
Mint mikor valaki táncol.
A társulatunk többi tagjai
Másik szobába mentek,
Hol rendbeszedték magukat,
Mig én a mulató szobába
Valahogy bekeveredtem.
Egy legény a cigányoknak
Intett olyanformán,
Mint mikor valaki
A kezében levő fokossal
A cimbalomra üt.
A cigányok értették e jelet:
Csönd lett egyszerre.
De annál kevésbbé értettem én.
Csak azt gondoltam,
Lesz itt most hadd-el-hadd!
A csönd után
Jobbnak láttam
Arra felé tartani,
Amerre tágas a hely,
De — uram segits! —
Száz kéz is nyult felém.
Uram, Teremtőm mit tegyek?!
Thália ne hagyj el!
Életemet akarják ezek,
Vagy csak testi épségemet?
Egy pillanat alatt
Ilyen gondolatok
Száguldtak agyamban.
— Fogjátok meg!

Kiáltja az egyik legény.

— Fogjátok meg:

Kiáltja a többi,
Mire meg is fogtak.

Ijedtemben mit tehettem?

Keresztet hánytam magamra.

— Nem oda Buda!

Igy szól egy atyafi.

— Jó, hogy megesisíphettem,
Nem szabadul most!

Janesi, Józsi, fogjátok csak

Mig én visszajövök.

És azzal a Janesi, meg a Józsi,

Fogták a gallérom,

Mig a másik visszajött.

Kezében literes üveg

Tele borral.

Uram, Istenem, tehát

Előbb leitatnak,

És csak aztán vernek el.

— Kegyelem, kegyelem!

Rebegttem ijedten,

Mit kívánnak tőlem?

— Semmi egyebet

Mondották ők. — Minthogy

Tisztelendőséged

Igyék egy pohárral,

Tisztelendőséged?

Tehát így állunk!

Ezek most engem

Papjuknak néznek?

Tán ide is új pap jött?

No, hiszen ez nem rossz!

Hátha ismét kapunk

Ézüst serleget,

Harmincforintosat?

— Igyék uram!

— Köszönöm, köszönöm,

Ha csak ezt kívánják,

Szívesen megteszem.

— No lám, még azt mondják,

Hogy az új káplán ur,

Nem issza meg a bort

És ime, hogy kotyog lefelé.

Ezt mondta a Janesi,

Látva, hogy nyakaltam.

— Dehogy nem iszom meg. —

Mondottam nagy bölesen.

Bárcsak még több volna . . .

— Lesz!

Ezt a Józsi mondta

És lett.

Hozatták a bort.

Itattak szörnyen.

A vendéglő előtt

Allott egy kőkereszt,

Mely elé megjöttek

A bucsujárók.

Az egyik legénynek

Az a bolond

Ötlete támadt,

Hogy Krisztus urunkat

Kínáljam meg borral.

Hogyha megkínálom:

Megvernek a bucsusok,

Ha nem kínálom meg:

Megvernek a legények,

Mit csináljak hát?

A bucsusok elől

Még elszaladhatok,
Ha a szerencse kedvez,
De a legények elől
Hogyan szaladjak el,
Mikor már is fognak?
Bátorság! Hisz ugyanis
Azt hiszik, hogy pap vagyok . . .

A feletöltött poharat
Három ujjam közé vettem
S megindultam kifelé.
A bucsusok mikor meglátták
Simára borotvált arcomat,
Tisztességtudóan
Utat nyitottak nekem.
Odaérve a kereszthez
Kenetteljes hangon
Ilyenformán szóltam:
— Oh mi urunk Jézus,
Ki elvetted a világ bűneit,
Midőn megszomjaztál,
Ecettel kínáltak téged
A szent keresztfán.
En a hived vagyok,
Az Isten szolgája,
Nem kinállak hát ecettel,
Hanem megkinállak
Borral.
Fogadd el hát tőlem
A bűnös emberiség
Alázatos szolgájától.
Ha a Mennyekbe jutunk,
Vegyél oltalmadba
És te is kínálj meg minket.
Amen!
És a gyülekezet utánam mondta:

— Ámen!
Ezzel keresztet vetvén magamra,
Visszafordulni akartam,
Midőn egy öreg asszony
Mégfogta kezemet
És megcsókolta.
Azután sugva kérdezte:
— Édes lelki atyám
Nem lehetne talán
Az ur Jézust Krisztust
Megkinálni
Egy kis pálinkával is?
— Dehát miért édes hivem?
— Azért lelki atyám,
Hogyha majd meghalunk
És mennyekbe jutunk,
Ő is megkináljon minket
Pálinkával is,
Mert én azt jobban szeretem . . .

Erre azonban nem vállalkoztam.

Most már szerencsésen
Vissza somfordáltam
A legények közé,
Kik vállukra emeltek
Azután letettek
És itattak megint.

Reggelre virradván,
Ott találtam magam
A félszer közepén.
Hogy kik vittek oda,
Azt még ma sem tudom.

Régen tudott dolog,
 Hogy a falusi nép
 Nem becsüli kellően
 A művészetet,
 Így mi folytonosan
 Küzdöttünk a nyomorral.
 Mikor aztán
 Meguntuk végre
 Az örökös koplalást,
 Elhatároztuk
 Könyv hullatások közt
 A társulat feloszlását.
 Széjjel hulltunk,
 Amiként széjjel hull
 A kéve,
 Melyet hozzá nem értő kezek
 Kötöttek össze.
 Egyik erre tünt el,
 A másik amarra
 Jobb vidéket keresve.

V.

Mikor mindezt elmondta
 Marci a színész,
 Azt kérdezte Rózsitól:
 — Ugy-e Rózsi, igaz?
 És Rózsi bólintott reá.
 Csak most látta Marci,
 Hogy a hallgatói
 Alusznak csendesen.
 És ő amit beszélt,
 A falak hallgatták.
 — Ejnye, de elaludtunk!
 Ezzel nyitotta ki a szemét
 A Rózsi férjura,

Mire Rózsi csak annyit mondott:
 — Az ám; csakugyan elaludtunk.
 De jóvátesszük a hibát...
 Menjünk a direktorhoz,
 Éppen most lesz a próba,
 Fölvetetem magát, Marci.
 Nő, e nem várt feleletre
 Marcit kiverte a víz.
 Ó, ki falukban játszott,
 Ott is csak az iskolában,
 Vagy valamelyik kocsmában,
 És most fővárosi színházba
 Akarják felvétetni!
 — Uram! ne hagyj el!
 Hát lehetséges volna az
 Rózsi nagysám?
 Kérdezte Marci Rózsitól.
 — Már hogyan volna lehetséges,
 Hiszen én is ott játszottam,
 Ahol maga játszott
 És most látja itt vagyok.

Végre beleegyezett Marci
 S Rózsival
 Lementek a direktorhoz, ki
 Nyájasan fogadta őket.
 Sőt azonnal próbára is küldte
 Marci urfit, a színészt
 És a karmester
 Elénekelte vele a skálát,
 Amit Marci
 Behunytt szemmel is tudott,
 A direktor belecsapott
 A Marci markába
 És azt mondta neki:
 — Brávó barátom, brávó!

Kitünően énekel!
Szerződteni fogom,
Csak mondja, milyen szerepre?

— Hogy milyen szerepre?
Kérdezte Marci is.

— Játszottam én kérem
Ha úgy hozta a sor,
Intrikust, tragikust,
Hósszerelmest, apát,
Bonvivant, drámai hőst,
Komikust vagy jellemet.

— De mégis, mihez van kedve?
Kérdezte a direktor.

— Mindenhez a világon.

— Hát jó;
Holnap kap szerepet,
Ugylátom, hogy önből
Jó komikus válik.

Most már rövid lesz mondókám.

Marci megkapta szerepét,
Betanulta
S amilyen együgyü volt
A próbán be is vált.
Hát még az előadáson!
Tapasztalatlansága,
Bátortalansága
Es együgyüsége
Oly jókedvre hangolta
A közönséget,
Hogy nyílt tapsot kapott.
Tombolt a közönség
Szakadatlan kedvvel.
Még a színészek is

A kulisszák mögött
A hasukat fogták
Nevettükben.
Másnap az összes lapok
Egyetértve konstatálták,
Hogy Marciban van tehetség.
Ha el nem hanyagolja
Isten által nyert tehetségét,
Nagy művész válik belőle.

